

באיוש מנגיסטו Bayush Menegistu

01:00:04:04 01:00:00:01
שמי המלא הוא באיוש מנגיסטו,

01:00:07:16 01:00:05:10
וקראו לי כך בעקבות מותם הסבים שלי.

01:00:11:03 01:00:08:04
נולדתי בגדה.

01:00:12:17 01:00:11:20
איפה זה גדה?

01:00:15:05 01:00:12:24
גדה נמצאת באזור שנקרא אשגה,

01:00:17:08 01:00:16:03
בצפון.

01:00:20:00 01:00:17:20
סימן מלטה

01:00:22:18 01:00:21:00
זה המקום בו גדלתי.

01:00:25:14 01:00:23:07
איך קוראים לאביר?
-עזרא מנגיסטו,

01:00:27:08 01:00:26:03
זהו שמו.

01:00:30:00 01:00:27:19
ולאמר?
-אנקאוויו פרדן'.

01:00:33:16 01:00:32:01
במה עסקת באתיופיה?

01:00:37:17 01:00:34:13
בתחילה, עזרתי לאמי לטחון

01:00:41:19 01:00:38:03
אדמה עבור עבודות החרסינה,
לטחון קמח ולהביא מים.

01:00:44:14 01:00:42:12
אחר כך, כשהתבגרתי,

01:00:50:22 01:00:46:17
יצאתי לשדות החקלאות, ועזרתי
בניכוש וסילוק עשבים שוטים.

01:00:56:06 01:00:51:10
כמו כן, שמרתי על שדות
הכוסמת מפני ציפורים

01:01:01:17 01:00:57:02
ושמרתי גם על העגלים.
היו לי עיסוקים שונים,

01:01:05:09 01:01:02:21
לא חסרו כאלה בכפר.

01:01:08:13 01:01:05:23
בכל אלה עסקתי עד שהתבגרתי

01:01:12:13 01:01:09:12
והגעתי לגיל החוקי, ואז, נישאתי
לבעלי טגב נוהסה.

01:01:18:02 01:01:14:09
הוריי והחמים שלי חיו באותו המקום.

01:01:21:12 01:01:18:10
זה קרה כשבגרת, נכון?
כן, כשבגרתי.

01:01:26:06 01:01:22:00
נחזור רגע לכפר בו נולדת.

01:01:32:06 01:01:27:18
אמרת שהכפר בגדה נמצא בצפון.

01:01:36:02 01:01:32:12
זה נמצא במחוז צפון, אבל

01:01:41:14 01:01:36:17
לכפר בו נולדתי קראו גדה,
שנמצאת באשגה.

01:01:43:14 01:01:42:09
בזמנים ההם,

01:01:50:01 01:01:44:07
כשאמי ילדה אותי, הסנדקית
שלי שהייתה

01:01:56:09 01:01:51:04

אחותו של אבי, ווקבית
עזרא, חיה בגדה.

01:01:59:13 01:01:56:22
אמי ילדה אותי כשהתארכה אצלה.

01:02:02:00 01:02:00:00
היא ילדה אותי בדרכים, אצל אנשים,

01:02:05:21 01:02:02:17
ואז סבתא שלי הגיעה ולקחה
אותה ממר זנב.

01:02:09:24 01:02:06:15
סבתא שלי לקחה אותנו, וגדלתי שם.

01:02:13:07 01:02:11:01
לכן, אני אומרת שנולדתי וגדלתי בצפון,

01:02:15:12 01:02:13:22
כי נלקחתי לשם עוד לפני שעברתי
טבילה.

01:02:17:19 01:02:15:19
סבתא שלי לקחה אותי ואת אמי.

01:02:21:00 01:02:18:03
אפשר להגיד שאנשים אכלו באותם זמנים
אחד את השני, לא היה חוק.

01:02:25:22 01:02:22:01
היה מה שנקרא אטנפון,
לא היה חוק,

01:02:27:08 01:02:26:02
המלך היילה סלאסי עדיין
לא היה בשלטון.

01:02:32:16 01:02:28:04
סבתא שלי לקחה את אמי למר זנב,

01:02:37:05 01:02:33:05
שם הטבילו אותי ושם
המשכנו לחיות

01:02:40:24 01:02:37:13
עד שעברנו לסימן.

01:02:43:21 01:02:41:19
למה התכוונת כשאמרת

שהיא ילדה אותך בדרך?

01:02:47:14 01:02:44:07
אמי הייתה בדרך לבית אמה כדי
ללדת אותי שם,

01:02:51:20 01:02:48:00
ונתקלה בעימותים בין אנשים שהקשו
עליה לעבור.

01:02:56:24 01:02:52:12
לכן, היא הלכה מסביב בליון-אסקה,
בדרך ארוכה יותר,

01:03:00:10 01:02:57:09
ובדרך עצרה להתארח
אצל אחותו של אבי.

01:03:05:14 01:03:01:08
שם, בלילה, אמי הביאה אותי לעולם.

01:03:09:06 01:03:05:20
מי יילד אותה?
-דודה שלי.

01:03:12:21 01:03:10:18
דודה שלי, עזרא ווקבית,

01:03:15:22 01:03:13:10
יילדה את אמי.

01:03:19:14 01:03:16:08
ואז, כשנודע לסבתא שלי כי בתה
ילדה, היא הגיעה לקחת אותנו.

01:03:23:19 01:03:20:15
החיים באתיופיה היו קשים כי היה
צריך לצעוד מרחקים גדולים.

01:03:30:05 01:03:24:18
אחר כך, היינו תחת חסותה של
סבתא שלי שדאגה לנו.

01:03:36:08 01:03:30:19
את זוכרת באיזה תאריך נולדת?
-לא, אני לא זוכרת.

01:03:40:03 01:03:36:21
אבל אני זוכרת שבאותה תקופה לא היה חוק.
-מה זאת אומרת "לא היה חוק"?

01:03:42:13 01:03:40:16
לא היה חוק, הייתה פשיעה,

01:03:46:18 01:03:43:05
היו רציחות, גם את סבא שלי רצחו
בלי סיבה.

01:03:49:18 01:03:47:02
מישהו פשוט החליט שהוא רוצה
להרוג אותנו ועשה זאת.

01:03:54:09 01:03:50:15
החזק היה השורד, אותם
אנשים נקראו וונבדה

01:03:56:14 01:03:54:23
או שיפטה, זאת אומרת פושעים.
-כך היה רק באזור שלכם

01:04:02:09 01:03:57:13
או שבכל אתיופיה?
-זה היה בכל אתיופיה.

01:04:07:04 01:04:02:16
למה? לא היה מנהיג?
-לא היה, ולכן זה קרה.

01:04:11:21 01:04:07:19
האיטלקים שלטו באתיופיה,
ואחרי שהם עזבו,

01:04:14:20 01:04:12:07
שנה שנתיים אחרי זה, הוריי נישאו.

01:04:18:15 01:04:15:11
מאז ועד שנולדתי לא היה חוק.

01:04:22:10 01:04:19:13
רק אחרי זה, המלך היילה
סלאסי עלה לשלטון.

01:04:25:13 01:04:23:10
אני נולדתי לפני שהוא עלה לשלטון,

01:04:29:06 01:04:26:15
אבל לפני זה היו קשיים רבים.
-כן.

01:04:32:09 01:04:29:21

מה הפירוש של שמך?
-פירוש השם באיוש?

01:04:36:14 01:04:33:13
סבתי, אמו של אבי, נפטרה לפני שנולדתי,

01:04:40:23 01:04:37:11
וסבא שלי, אבא של אמא שלי,
אחרי שהוא חיתן אותה,

01:04:43:09 01:04:41:10
בזמן שהלך להביא את העגלים מהמרעה,

01:04:47:22 01:04:44:12
הרגו אותו לחינם,

01:04:52:07 01:04:48:13
כמו שזורקים סתם אבן על עץ.
-כן?

01:04:54:09 01:04:52:17
הרגו את סבא שלי בלטי שום סיבה.

01:04:59:00 01:04:55:07
הוא נהרג לשווא, ומכיוון שהסבים
שלי לא זכו לראות אותי,

01:05:00:06 01:04:59:09
קראו לי באיוש שזה אומר
"הלואי שהיו רואים אותך".

01:05:01:23 01:05:00:13
באיוש.
-כן, באיוש.

01:05:04:22 01:05:02:08
אחות של אבא שלי, ז"ל,

01:05:08:02 01:05:05:12
נהגה לקרוא לי נבאיוש.

01:05:12:02 01:05:09:06
כך דודה שלי קראה לי.

01:05:17:16 01:05:14:13
אין מה לעשות, אבל לא זכיתי
לראות את הסבים שלי.

01:05:20:12 01:05:18:02
הכרתי סבתא אחת שגם היא

נפטרה כשהגענו לאדיס אבבה.

01:05:23:19 01:05:21:14
קראו לה ימטה ריבקה.

01:05:28:22 01:05:26:04
כמה אחים ואחיות היו לך?

01:05:32:12 01:05:29:05
עדיין יש לי, ברוך ה'.
-הכוונה היא כמה אתם?

01:05:34:10 01:05:32:19
כמה ילדים הביאו הוריך?

01:05:39:14 01:05:34:24
אמא שלי ילדה 11 ילדים.

01:05:43:16 01:05:40:14
שתיים נפטרו. השנייה נפטרה בלידה
יחד עם אמי,

01:05:46:08 01:05:44:09
והראשונה נפטרה כשהייתה תינוקת.

01:05:48:15 01:05:46:22
כל השאר, ברוך ה', עדיין חיים.

01:05:52:08 01:05:49:01
כמה בנים וכמה בנות אתם?
-האחים שלי הם מספן מנגיסטו,

01:05:53:18 01:05:52:13
אקל מנגיסטו,

01:05:58:05 01:05:54:05
אברהם מנגיסטו, ברהנו מנגיסטו ומרו מנגיסטו.
אלו הם הבנים.

01:06:00:02 01:05:58:09
היו לך חמישה אחים?
-כן, אלה הבנים.

01:06:04:03 01:06:01:01
ושלוש אחיות?
-הבנות הן דברה מנגיסטו,

01:06:08:19 01:06:04:21
סנדו מנגיסטו, קלבה מנגיסטו וקאסיה מנגיסטו.

01:06:11:15 01:06:09:12
ישתבח שמו לעד על שיש
לי את האחיות האלה.

01:06:14:05 01:06:12:14
האחיות שלי הן אימהות למופת.

01:06:19:07 01:06:15:02
את הקטנה או האמצעית?
-אני הבכורה.

01:06:22:12 01:06:19:14
למה הכוונה בבכורה?
-הילדה הראשונה.

01:06:24:15 01:06:22:18
אני נולדתי לפני כל האחים.
-אז את הבכורה.

01:06:27:01 01:06:24:22
אני הראשונה ואז מספן

01:06:29:06 01:06:27:16
ואז אקלו

01:06:32:14 01:06:30:00
ואז לאקלו, אברהם,

01:06:35:15 01:06:33:00
ברהנו, שזה החייל שהראיתי לך עכשיו.

01:06:40:18 01:06:36:06
אלו האחים שלי ברוך השם.
זה אחי הקטן, וגם זה.

01:06:43:19 01:06:41:00
הוא היה חייל?
-כן, הוא היה חייל.

01:06:49:15 01:06:44:05
הוא בין הקטנים, אחד לפני האחרון.

01:06:52:20 01:06:50:06
זה אחי האמצעי.

01:06:56:13 01:06:53:07
במה עסקו הורייך באתיופיה?

01:06:59:00 01:06:57:06
אמי עסקה בעבודות הקדרות,

01:07:00:24 01:06:59:19
היא הייתה אשת עבודה

01:07:07:00 01:07:02:05
ולא ויתרה אפילו על הפרטים הקטנים.
היא ידעה לארח

01:07:09:09 01:07:07:18
ונהגה להכין הרבה אוכל ומשקאות.

01:07:11:10 01:07:09:24
תושבי האזור כולו

01:07:15:05 01:07:11:24
נהגו לומר שאנקאויהו תאשר להם
את איכות המשקאות שהכינו.

01:07:16:02 01:07:15:10
למה?

01:07:21:07 01:07:17:00
כי אפילו אם היא תכין אוכל ושתייה
באמצעות רגליה הם יהיו טעימים.

01:07:23:06 01:07:21:16
היא הייתה אדם מאוד טוב.

01:07:27:04 01:07:24:00
היא מעולם לא אמרה דבר רע על
אף אחד, ולא הזיקה לאף אדם.

01:07:29:22 01:07:28:03
היא תמיד הציעה לאחרים לאכול ולשתות,

01:07:33:09 01:07:30:12
ולא הבדילה בין קטנים לגדולים.
היא כיבדה את כולם.

01:07:35:12 01:07:34:15
כאמור, היא עסקה בעבודות הקדרות,

01:07:39:24 01:07:36:03
וכשעשתה זאת תמיד הייתי לוקחת
ממנה קצת חומר ומכינה דברים.

01:07:43:09 01:07:40:10
לא הייתי מפסיקה, מכיוון שלמדתי
ואהבתי את העבודה,

01:07:48:02 01:07:43:19
וכשבעלי נפטר, חייתי חיים טובים
מבלי ליפול לקשיים כלכליים.

01:07:50:12 01:07:48:14
אז, אמא שלי עסקה ביצירת כלים
מחרסינה.

01:07:51:16 01:07:50:18
ואבא שלך?

01:07:53:23 01:07:51:23
הוא עסק באריגה והיה גם חקלאי.

01:07:56:05 01:07:54:07
מה הכוונה אריגה?
-ייצור בד.

01:07:58:14 01:07:56:16
הוא ידע ליצור בגדים כמו שלי

01:08:00:21 01:07:59:07
והייתה לו הרבה מוטיבציה.

01:08:05:20 01:08:01:10
הוא היה ידוע לכל, הוא היה גיבור,
והוא היה גם דיין.

01:08:08:08 01:08:06:04
אבי נשלח למרשה נגדו.

01:08:10:23 01:08:08:20
מרשה נגדו

01:08:15:15 01:08:11:17
היה הדיין הכללי של האזור שלנו,
וגם גובה מיסים עבור השלטון.

01:08:19:20 01:08:16:03
אבל אבא שלי היה גם גיבור.
-למה הכוונה בגיבור?

01:08:21:11 01:08:20:06
הוא היה הסגן של הדיין.

01:08:25:01 01:08:22:05
צ'קה זה סוג של דיין,

01:08:29:04 01:08:26:06
אז הוא היה הסגן שלו?

-כן, אבי היה הסגן.

01:08:34:10 01:08:29:10
השלטון הורה לו, ונתן לו למלא מטלות
הקשורות בשדות.

01:08:38:08 01:08:34:22
תמשיכי לספר לי על אבא שלך,
אמרת שהוא היה גיבור.

01:08:39:15 01:08:38:16
אבא שלי?
-כן.

01:08:43:10 01:08:40:06
הוא עבד הרבה וגם היה גם העוזר
של הדיין.

01:08:46:12 01:08:44:06
הוא היה מה שנקרא אסרת,
עוסק במיסים.

01:08:48:19 01:08:47:06
וזו הייתה עבודתו.

01:08:51:10 01:08:49:06
בנוסף לזה, הוא עבד באריגה.

01:08:55:01 01:08:52:07
הוא היה איש מדהים בתכונותיו

01:08:57:04 01:08:55:10
שדאג להשלים בין יריבים

01:08:59:23 01:08:57:24
ואף פעם לא התקוטט עם אף אחד.

01:09:05:02 01:09:00:10
אבי היה אדם מקסים.

01:09:12:08 01:09:06:20
אם נחזור רגע לכפר ולאזור בהם נולדת,

01:09:15:07 01:09:12:22
אם הייתי מגיעה לשם,

01:09:17:13 01:09:15:16
הכפר?
-כן, אל הכפר.

01:09:25:07 01:09:17:18
איך המקום נראה בהתבוננות
מפתח ביתך?

01:09:32:11 01:09:25:20
זה היה מקום יפה שהיו בו הרבה פרות.
-תתארי לי איך הוא נראה?

01:09:36:21 01:09:33:13
מה היה מימין, משמאל וממול?

01:09:39:22 01:09:38:07
מלפנים היה את הבית שלנו.

01:09:43:08 01:09:40:07
מאחור היו הפרות והעיזים,

01:09:49:07 01:09:43:16
והיו לנו חלקות של פלפלים ותיירס,
אזור חקלאי.

01:09:51:05 01:09:49:24
היה עולם ומלואו.

01:09:54:15 01:09:51:17
גידלנו דברים גם בשדה ליד הבית,

01:09:57:12 01:09:55:04
היה ממש נהדר.
-אז הבית היה

01:10:00:03 01:09:57:21
באמצע כל אלה?

01:10:02:14 01:10:00:15
כל אלה היו בגינה האחורית.

01:10:06:15 01:10:02:21
מלפנים היה הבית ומאחור היו הירקות?
-כן.

01:10:11:23 01:10:07:16
שתלנו שם פלפלים, זרענו תירס

01:10:13:18 01:10:12:04
וגידלנו צמר גפן.

01:10:15:20 01:10:13:24
שטח האדמה היה גדול?
-כן.

01:10:18:15 01:10:16:12

הייתה גדר מסביבו, וזו
הייתה חלקה גדולה.

01:10:22:03 01:10:19:00

כל חלקת האדמה הייתה מוגנת?
-כן, כולה.

01:10:26:00 01:10:22:23

לסטה' אנסה היו הרבה אחים,

01:10:30:03 01:10:26:17

ולכל אחד הייתה חצר נפרדת,
אבל הן היו באותו המקום.

01:10:35:12 01:10:30:21

הם לא נמצאים איתנו היום,
אבל היו להם בתים יפים.

01:10:37:11 01:10:35:23

חמי היה אדם טוב,

01:10:41:10 01:10:37:21

ובכל האזור לא היו אנשים זרים,
אלא רק ילדיו של מסל ווסה,

01:10:45:02 01:10:41:24

סמ' ווסה, דס-אל'
ווסה ומקונן ווסה.

01:10:48:06 01:10:45:10

מנגסט ווסה וטגב ווסה,

01:10:51:07 01:10:49:02

שכך נקרא בעלי, ובתוך אותה החצר

01:10:57:17 01:10:51:21

התגוררו כל נשותיהם הטובות.

01:10:59:02 01:10:58:01

אשתו של האח הגדול

01:11:04:12 01:11:00:13

חיה כיום בעפולה ושמה אטלה.

01:11:08:04 01:11:05:04

קוראים לה

01:11:11:18 01:11:09:02

אטלה איסה.

01:11:14:02 01:11:12:12

אשתו של הצעיר היא

01:11:19:23 01:11:14:15

מנטגבוש איילה, ואשתו של מנגסטו
ווסה היא אלמיתו יברקן.

01:11:22:12 01:11:20:15

כולנו חיינו יחד,

01:11:24:20 01:11:23:02

סעדנו יחד סביב אותה הצלחת.

01:11:26:23 01:11:25:03

עם אחיו של בעלך?

-כן, עם האחים שלו.

01:11:30:16 01:11:27:12

אלה היו בני המשפחה של בעלך.
איפה היו ההורים שלך?

01:11:32:16 01:11:30:24

הוריי גרו ליד.

01:11:35:10 01:11:33:00

תמיד הייתי קופצת לביקורים.
-זה היה קרוב?

01:11:38:11 01:11:35:15

כן, זה היה ממש קרוב.

-כמה שעות הליכה?

01:11:40:13 01:11:38:19

זה לא היה רחוק בכלל,

01:11:43:07 01:11:40:23

כמו המרחק מפה ועד לקניון, קרוב,

01:11:46:24 01:11:43:19

אבל אני גרתי עם כל המשפחה
של בעלי, באותה החצר.

01:11:49:21 01:11:47:13

גרנו באותה החצר ונהגנו לאכול יחד.

01:11:53:14 01:11:50:10

גם כששחטנו עז זה היה במשותף,

01:11:58:10 01:11:54:13
וכשייצרנו גבינה אכלנו אותה יחד.
זו הייתה משפחה טובה.

01:12:01:22 01:11:58:19
החמים שלי היו אנשים טובים וידועים.

01:12:05:10 01:12:02:18
יצאנו רק לצורכי ביקור חולים
וביקור יולדות.

01:12:08:24 01:12:06:00
למלם יונס חמתי אף פעם
לא יצאה מהבית לשווא,

01:12:11:13 01:12:09:07
היא הייתה אישה מכובדת.

01:12:14:07 01:12:11:24
וחמי נורא אהב ללכת לתפילות

01:12:17:05 01:12:14:18
שלשם כך היה הולך לבית כנסת.

01:12:22:07 01:12:18:01
וכשהוא היה חוזר לבית, הוא נהג להסתובב
בין כולנו ולבדוק שכולם בסדר.

01:12:24:24 01:12:22:15
הוא היה נכנס לבית רק אחרי שהוא
בדק שכל הכלות שלו בסדר.

01:12:29:02 01:12:25:16
חמי מסלו ווסה היה אדם מאוד טוב,

01:12:34:03 01:12:30:07
שחלק מילדיו הלכו לעולמם מוקדם כשהוא
עצמו נפטר בגיל מבוגר מאוד.

01:12:38:02 01:12:34:17
שני החמים שלי נפטרו
בגילים מאוד מבוגרים

01:12:40:14 01:12:38:13
אך לפני שנפטרו, הם זכו
לראות הרבה נכדים.

01:12:42:23 01:12:40:21
הם חוו את אובדן גדול של ילדיהם

01:12:45:22 01:12:43:12
שהלכו לעולמם, חוץ ממנגיסטה,

01:12:51:14 01:12:47:06
שאנחנו מתפללים לקב"ה שלפחות הוא
יאריך ימים, ויישאר עמנו שנים רבות.

01:12:55:01 01:12:52:00
אנחנו מתפללים לחיים ארוכים לאדמס,

01:13:00:23 01:12:56:01
כל השאר בסדר.
-לרוב, מה היה בילדותך?

01:13:03:21 01:13:01:20
זאת אומרת בכפר.

01:13:08:03 01:13:04:06
לא כל אחד יודע איך
נראים החיים בכפר.

01:13:12:00 01:13:08:14
מה את הכי זוכרת?

01:13:15:03 01:13:12:12
זה היה מקום שאהבת?

01:13:21:20 01:13:15:13
מקום עם הרבה צמחיה?
מה את הכי זוכרת?

01:13:25:16 01:13:23:12
יש לי לא מעט זיכרונות משם.

01:13:29:23 01:13:26:21
העגלים והילדים היו שרועים
יחד על הרצפה.

01:13:32:17 01:13:30:04
מה זה המגה?
-הרצפה של העיזים.

01:13:37:22 01:13:33:20
כשהעגלים באו בגעיות אל
הפרות, זה היה מלבב,

01:13:40:08 01:13:38:05
וזה מעלה בי הרבה געגועים.

01:13:44:12 01:13:41:02

וההזמנות ההדדיות לשתיית קפה,

01:13:48:18 01:13:45:01

הייתה חיבה בין כולם, וגם
בין בעל ואישה.

01:13:50:22 01:13:49:05

כולם התנהגו כאילו שיצאו
מאותה הבטן,

01:13:55:15 01:13:51:12

ואני נורא מתגעגעת לכל זה.

01:14:00:17 01:13:57:24

הילדים של וורסה היו שומרים
הבת הראשונה שלי.

01:14:03:08 01:14:01:22

כשתכננתי ללכת להביא מים

01:14:06:05 01:14:03:15

והייתי קוראת לאחד מהם לשמור
עליה, כולם היו מתנדבים.

01:14:07:21 01:14:06:19

גם היום,

01:14:11:04 01:14:08:11

כשכולם קוראים לי טמטה,

01:14:12:18 01:14:11:14

אני לא מרגישה בחסרונו של בעלי.

01:14:15:10 01:14:13:12

בזכותם, אני מחשיבה
אותו כמי שעדיין חי.

01:14:18:21 01:14:16:00

אני מתגעגעת אליהם, אבל ברוך ה',

01:14:21:00 01:14:19:10

רק בארץ אני מוצאת את עצמי לבד.

01:14:23:24 01:14:21:21

אף פעם לא נפרדתי מהחמים שלי,

01:14:27:10 01:14:24:05

לא משנה איפה הייתי, תמיד חזרתי
לחמים שלי.

01:14:31:04 01:14:27:20
עד הגעתי לארץ, הייתי צמודה
לאחיו הצעיר של בעלי,

01:14:34:03 01:14:32:05
סלמון ווסה.

01:14:37:02 01:14:34:15
פחדתי שילדיי יתגעגעו,
אז לא עזבתי אותו.

01:14:42:06 01:14:37:17
קיימים בי הרבה געגועים
לפרות ולעיזים,

01:14:44:16 01:14:42:14
עזבי את השאר.

01:14:49:06 01:14:45:01
וגם לכבוד שהיה לקליית פולי הקפה,
זה היה טקס מיוחד,

01:14:52:19 01:14:49:21
ובבקרים הייתי מכינה לעצמי קפה,
שותה את הראשון ומקפלת.

01:14:55:00 01:14:53:20
אני מתגעגעת גם לחיבה
שהייתה בין אנשים.

01:14:58:12 01:14:55:15
החמים שלי היו אנשים מאוד טובים,

01:15:00:14 01:14:58:19
אנשים יוצאים מן כלל.
-ואיך המקום נראה?

01:15:03:14 01:15:00:23
זה היה מקום יבש או שהיו גשמים?

01:15:08:01 01:15:04:00
האזור היה צחיח?

01:15:10:24 01:15:08:07
זה היה אזור ממש פורה.
אם יצאת והתבוננת,

01:15:14:04 01:15:11:08
לא היית שמה לב לנשירת העלים
מהעצים.

01:15:20:11 01:15:14:22

אם זה עץ הטולוסה, עץ
הגבה או עץ הסילקין.

01:15:23:18 01:15:20:20

מה הם העצים האלה שציינת?
-עצים מקומיים שאכלנו מפירותיהם.

01:15:28:16 01:15:24:06

את הפירות שמוכרים בחנויות בארץ,

01:15:31:00 01:15:29:02

היינו קוטפים ואוכלים.

01:15:34:15 01:15:31:19

כשהיינו יוצאים מהבית, היינו רואים
את עצי הטולוסה, הוורקה,

01:15:37:23 01:15:35:01

הסרקין, אנקוי והגבה.

01:15:41:14 01:15:38:07

כל אלה היו עצים שאכלנו מפירותיהם.

01:15:45:16 01:15:42:02

היינו צריכים רק לקטוף את הפירות
שבארץ קונים בכסף,

01:15:48:00 01:15:46:08

וכל אחד היה יכול לאכול מה שהוא רוצה.

01:15:52:18 01:15:48:17

אם היית מתבוננת לכיוון השני, היית
רואה את מגדלי פולי הקפה.

01:15:54:16 01:15:53:14

היינו מתארחים אצלם לקפה,

01:15:58:01 01:15:54:24

וחוזרים הביתה עם שי של
פולי קפה, כדי להכין בבית.

01:16:00:08 01:15:58:08

היו בבעלותם פולי קפה?
-כן, הם היו קוטפים ומביאים לנו בעצמם.

01:16:03:10 01:16:00:13

היו להם שדות של פולי קפה, כמו
אלה שרואים היום בטלוויזיה.

01:16:07:09 01:16:04:09
לאזור קראו צ'רוו אנה סוקר,
וכשהיינו מבקרים שם,

01:16:09:07 01:16:07:21
היינו שותים קפה ולא חוזרים
הביתה בידיים ריקות.

01:16:13:10 01:16:09:20
היינו חוזרים עם פולי קפה וגשו, שזו
תערובת למשקה מקומי.

01:16:18:07 01:16:13:19
אצלנו לא היו גדלים פולי הקפה וגשו,
אבל בסוקר אנה צ'רוו כן,

01:16:21:17 01:16:18:19
ולכן בכל ביקור שם, היינו חוזרים עם פולים.

01:16:22:18 01:16:21:22
החיים היו נהדרים.

01:16:26:01 01:16:23:03
הייתה חיבה ואהבה בין האנשים.

01:16:30:12 01:16:26:12
לעומת זאת, היום בארץ אנשים עוברים אחד על
פני השני ובקושי אומרים שלום.

01:16:32:24 01:16:30:22
למה? פולי קפה והגשו
לא צמחו אצלכם?

01:16:35:11 01:16:33:06
באזור שלנו לא הייתה
מערכת טפטפות.

01:16:36:12 01:16:35:20
מה לא היה לכם?

01:16:40:01 01:16:36:21
בהשקיית השדות שלנו היינו משתמשים
רק במי הגשמים של החורף,

01:16:45:00 01:16:40:10
ובקיץ היינו מביאים מים ממקום
שנקרא פלג.

01:16:51:10 01:16:45:23

אבל זו לא כמות שמספיקה
לגידול פולי קפה וגשו.

01:16:57:18 01:16:51:22
עם זאת, אצלנו יכולנו לזרוע תירס,
פלפל וכל מיני תבלינים.

01:16:59:19 01:16:58:07
בנוסף לזה, לזריעת הקפה
והגשו היו זמנים מיוחדים.

01:17:04:21 01:17:00:13
אבל בסוקר אנה צ'רוו החקלאים היו
יכולים לגדל קפה בכל העונות.

01:17:11:03 01:17:05:06
תמיד הייתה אצלם גדילה, וכשהגענו
לשם, אכלנו שתינו וחזרנו עם שי.

01:17:14:20 01:17:11:21
החיים שם היו נפלאים.
-היו נהרות?

01:17:17:13 01:17:15:02
בטח שהיו.
-כמה נהרות היו?

01:17:21:02 01:17:17:20
האם היה נהר מרכזי?
-כן, היה.

01:17:25:20 01:17:21:13
היה נהר שהיה בו סכר מאוד גדול.
-כן.

01:17:30:00 01:17:27:00
והאזור מעליו נקרא שוהנה,

01:17:32:08 01:17:30:09
לשם היינו הולכים לשחות ולהתרחץ.

01:17:35:10 01:17:32:23
והיה עוד נהר

01:17:38:21 01:17:35:21
שנקרא שממה-טבית, וגם
שם היינו שוחים חופשי.

01:17:42:04 01:17:39:12
ושניהם היו באותו האזור? היה

להם מקור מים משותף?

01:17:47:22 01:17:42:18
המים זרמו מלמעלה ועברו
בשני הנהרות.

01:17:48:20 01:17:48:04
היה נהדר.

01:17:54:06 01:17:49:11
כיבסתם שם את הבגדים?
כן, על הסלעים שמסביב.

01:17:58:14 01:17:54:15
היינו מסבנים את הבגדים על הסלעים,

01:18:00:15 01:17:59:01
טובלים אותם במים ושוטפים אותם.

01:18:04:19 01:18:01:07
היו שם סלעים עם חורים, כאילו
שהכינו אותם במיוחד,

01:18:10:06 01:18:05:08
והיו גם רבנים נפלאים כמו הרב מרו,
ווללה, הרב גוטה

01:18:14:18 01:18:10:19
והנזיר טדסה. כל הרבנים
בארץ התחנכו באתיופיה.

01:18:19:17 01:18:15:21
מה היה שונה במקום?

01:18:22:15 01:18:20:08
היה מקום ייעודי לרבנים, הם
לא התערבבו עם שאר העם.

01:18:28:01 01:18:22:24
המקום בו הרבנים למדו

01:18:31:08 01:18:28:11
היה שונה משאר המקומות?

01:18:32:19 01:18:31:14
כן.
במה?

01:18:36:24 01:18:33:01
הרבנים לא היו נשואים,

01:18:42:14 01:18:37:13
הם היו נזירים, ולא התנסו עם נשים.

01:18:46:02 01:18:43:00
בטח יצא לך לראות את אלה שהולכים
עם שכמיה על הראש.

01:18:47:23 01:18:46:10
הם תמיד היו עם שכמיה על הראש,

01:18:51:19 01:18:48:05
ואם היו מבקרים אנשים,

01:18:54:08 01:18:52:02
הם היו הולכים לטבול בנהר, וחוזרים
למגוריהם כשהם נקיים.

01:18:58:22 01:18:54:19
על אף שרק ביקרו?
כן, הם היו מתנקים לאחר מכן.

01:19:01:03 01:18:59:10
מבחינתם שאר האנשים נחשבים לנגועים.

01:19:03:04 01:19:01:16
כמו שאנחנו לא היינו מתערבבים
עם הנוצרים,

01:19:07:20 01:19:03:12
גם הרבנים, אם היו במגע
איתנו, היו הולכים לרחוץ.

01:19:11:12 01:19:09:16
הם ויתרו על תענוגות,

01:19:15:12 01:19:12:01
ומקום מגוריהם היה מוקף גדר.

01:19:18:18 01:19:16:00
בזמן הלימודים, כל התלמידים

01:19:22:08 01:19:19:02
היו טוחנים קמח במו ידיהם ואוכלים. הם לא
אכלו אוכל שהוכן על ידי אישה.

01:19:26:08 01:19:22:13
היו שם באמת מקומות
ללימודי רבנות?

01:19:28:15 01:19:26:15
בטח שהיו.
- הבנתי.

01:19:31:05 01:19:28:19
כן, כל הצעירים היו הולכים ללמוד שם,

01:19:33:03 01:19:31:16
ויוצאים משם עם השכלה דתית.

01:19:38:17 01:19:34:12
לאחר יציאתם, חלק מהם
הפך לרבנים.

01:19:42:02 01:19:38:24
ולמה בחרו דווקא באותו המקום?

01:19:46:02 01:19:42:10
בחרו במקום גבוה, שזה מזכיר
את הסיפור של משה רבנו.

01:19:50:07 01:19:46:17
זה היה מקום מבודד שהרבנים
הגדירו לעצמם.

01:19:54:23 01:19:50:20
הם לא היו מתערבבים ולא
באים במגע עם נשים.

01:19:57:09 01:19:55:17
ככה הם חיו.

01:20:02:05 01:19:58:18
היו לכם שכנים נוצרים?

01:20:05:07 01:20:02:19
היו לנו מלא שכנים נוצרים.

01:20:07:07 01:20:05:15
הם היו באים אלינו בשביל
עבודות הקדרות.

01:20:10:01 01:20:07:15
כשם היו מבקשים מים
הייתי מגישה להם,

01:20:16:06 01:20:10:14
ואחרי שהיו מסיימים לשתות, הם היו
מניחים את הכלים מתחת לעץ או לאבן,

01:20:22:10 01:20:16:22
וכשהיו מגיעים אחרים, הם היו שוטפים
ומשתמשים באותו הכלי.

01:20:23:21 01:20:23:05
הם לא משתמשים בכלים אחרים.

01:20:28:00 01:20:24:13
כשהיו מגיעים מכרים קרובים
והיינו מגישים להם לאכול,

01:20:30:20 01:20:28:11
אם הייתי מגישה להם בצלחת,

01:20:33:11 01:20:31:04
הייתי אומרת להם לקחת אותה איתם
ולא מכניסה אותה חזרה לבית.

01:20:36:13 01:20:33:24
אם הייתי מגישה בכלי חרסינה,
גם אותו היו לוקחים.

01:20:38:07 01:20:36:24
לא היינו מכניסים את הכלים בחזרה לבית.

01:20:41:18 01:20:38:20
הנוצרים היו אנשים ממש טובים,

01:20:43:11 01:20:42:06
אנשים הגונים.

01:20:47:20 01:20:44:08
אם הם היו מביאים איתם משהו
כשבאו לבקר,

01:20:49:08 01:20:48:02
הייתי לוקחת מהם ושוטפת את זה,

01:20:52:14 01:20:49:19
גם אם זו תבואה.

01:20:55:23 01:20:53:02
רק אחרי הרבה זמן, התחלנו
להתאחד ואפילו לאכול יחד.

01:20:58:07 01:20:56:12
לקראת הסוף התחלנו להתערבב

01:21:03:07 01:20:58:16
אבל לפני זה היינו נורא קפדניים.

01:21:05:19 01:21:04:01
לא היה ערבוב של בין הדברים שלנו

01:21:07:22 01:21:06:04
למרות שהם היו ממש טובים.

01:21:11:18 01:21:08:04
היה כבוד הדדי?
-בטח, הם כיבדו אותנו.

01:21:18:06 01:21:11:21
לא הייתה שנאה מטעמי דת?
הייתה שכנות טובה?

01:21:21:17 01:21:18:12
הם היו שכנים טובים, שחיו
במרחק מה מאיתנו,

01:21:27:04 01:21:22:01
לרוב הם היו מגיעים כדי לרכוש
עבודות חרסינה,

01:21:30:14 01:21:27:20
והם נהגו בנו בכבוד.

01:21:34:01 01:21:31:02
הם כיבדו אותנו.

01:21:38:12 01:21:34:21
אומרים שפעם היו שישה פושעים.

01:21:40:01 01:21:38:19
מה היה?
-פושעים.

01:21:43:21 01:21:40:17
אותם פושעים גרמו לנוצרים סבל.

01:21:45:09 01:21:44:05
לאחר תקופה בה סבלו,

01:21:48:06 01:21:45:18
הם ניגשו למוסלמים ומסרו להם קורבן.

01:21:51:14 01:21:50:04
מה זה הקורבנות האלו?

01:21:54:13 01:21:51:24
הקורבנות נועדו לתפילות

שיפילו את הפושעים,

01:21:58:10 01:21:54:22
אחרי שהתושבים כבר לא היו יכולים
להמשיך עם ההתעללויות.

01:22:02:08 01:21:58:22
כשהפושעים שמעו על כך,
הם תקפו אותם למחרת,

01:22:06:05 01:22:03:02
ואז אותם נוצרים החליטו לנסות
את מזלם אצל היהודים,

01:22:09:02 01:22:06:17
כנראה שייעצו להם לגשת אלינו.

01:22:14:01 01:22:09:11
הם ביקשו שיתפללו לריסונם של הפושעים,
כי אי אפשר היה להמשיך כך.

01:22:18:10 01:22:15:01
היה מקום שנקרא אבא תן-תן,
מקום בו התגוררו רבנים.

01:22:20:16 01:22:18:22
הנוצרים הלכו לשם.

01:22:22:11 01:22:21:06
איך המקום נקרא?

01:22:25:07 01:22:22:22
אבא?
-אבא תן-תן.

01:22:27:15 01:22:25:19
זו הייתה תקופה של סליחות,

01:22:32:09 01:22:28:01
לקראת יום כיפור, בדומה לעלייה
לירושלים לסליחות.

01:22:34:14 01:22:33:07
כשהגיעו לשם,

01:22:39:11 01:22:35:08
הם ביקשו שיתפללו לה' שירסן
את הנשים וגם את הגברים.

01:22:42:14 01:22:39:21

ואז הם התפללו שהנשים יזרקו את
האבנים והגברים את המקלות.

01:22:45:19 01:22:43:12
אומרים שבלילה שאחרי התפילות,

01:22:49:08 01:22:46:08
הפושעים הרגו אחד את השני.

01:22:53:13 01:22:50:02
זה קרה לפני שנולדתי, ומאז
הנוצרים כיבדו אותנו,

01:23:00:11 01:22:53:23
את הדת שלנו ואת התפילות שלנו.

01:23:04:24 01:23:01:03
כאשר נשות הקהילה שלנו היו
ישנות בנפרד לאחר הלידה

01:23:09:15 01:23:05:11
וכשישבנו באותו המקום כולם בשורה,

01:23:14:04 01:23:10:12
הנוצרים שהיו עוברים באזור היו
מוסרים לנו את מה שבידיהם.

01:23:15:24 01:23:14:12
הם כיבדו אותנו מאוד.

01:23:20:11 01:23:16:10
היו לנו חיים ממש טובים.

01:23:24:14 01:23:20:18
בארץ בקושי אומרים שלום אחד לשני,

01:23:28:09 01:23:24:23
אבל שם אפילו עם
הנוצרים חיינו כמשפחה.

01:23:33:14 01:23:28:17
הם כיבדו אותנו, את המבוגרים
ואת הילדים.

01:23:44:08 01:23:33:21
ולך היו חברים או שכנים נוצרים
שהיית קרובה אליהם?

01:23:51:06 01:23:44:23
בטח שהיו לי, אפילו הסנדקים

של ילדיי היו נוצרים.

01:23:54:11 01:23:51:13
יותר מזה, כשעזבנו בשביל לעלות לארץ,

01:23:57:09 01:23:54:21
הנוצרים סחבו את ילדיי,
טיפלו בפרות שלי,

01:23:59:19 01:23:57:17
העמיסו את הדברים שלנו על
חמורים וליוו אותנו.

01:24:07:05 01:24:00:06
ואיך התנהלו החיים, נניח כשחברה
באה אלייך לבית?

01:24:12:21 01:24:07:11
היית מפרידה כלים או שלא?
-פעם הייתה הפרדה,

01:24:18:18 01:24:13:06
אבל לקראת הסוף אכלנו אחד
עם השני, חוץ מבשר.

01:24:21:08 01:24:19:08
אכלנו יחד מי גבינה

01:24:25:23 01:24:21:16
ומאכלים צמחוניים.
כך התנהלו החיים.

01:24:31:23 01:24:26:06
מכיוון שרוב הרבנים
הגדולים הלכו לעולמם,

01:24:34:14 01:24:32:09
גם הילודה לא הייתה מי יודע מה,

01:24:36:14 01:24:34:24
וככה התחלנו להתערבב עם הנוצרים,

01:24:40:12 01:24:37:10
היינו שושבינים וסנדקים
אחד של השני.

01:24:44:19 01:24:40:18
יתרה מזאת, במשך תקופה הם היו אוכלים
גרגירים בשביל להתחתן איתנו.

01:24:48:14 01:24:45:03
הם התחתנו איתנו, הביאו איתנו ילדים
ואפילו עלו איתנו לארץ.

01:24:54:19 01:24:49:16
ולפעמים היו בעיות מבחינת הדת?

01:25:03:02 01:24:56:24
אני אישית ובני משפחתי, תודה לאל,
לא נתקלנו בקשיים,

01:25:06:14 01:25:03:14
ולא פנו אלינו בקריאות מסוג זה.
אבל היו שמועות

01:25:09:03 01:25:07:08
על שהם כינו אנשים "בודה", קניבלים,

01:25:13:02 01:25:09:09
אוכלי אדם. שמענו שהיו מקומות
בהם יהודים סבלו מכינויים אלו,

01:25:15:17 01:25:13:18
אבל אצלנו זה לא היה.

01:25:19:16 01:25:16:08
עד עלייתנו ארצה חיינו בצורה טובה,

01:25:23:12 01:25:20:08
ואפילו פעם אחת לא הייתי ממורמרת
כתוצאה מיחסינו.

01:25:25:24 01:25:23:24
חייתי בצורה טובה,

01:25:28:08 01:25:26:09
וכשהייתי מוכרת להם כלי החרסינה,

01:25:33:00 01:25:29:12
מעולם לא מכרתי להם בסתר כלים פגומים,
תמיד אמרתי להם את האמת.

01:25:35:22 01:25:33:19
אף פעם לא תיקנתי ומכרתי
להם כלים שנשברו,

01:25:38:03 01:25:36:13
ועל כך זכיתי לחיבה מצד הנוצרים,

01:25:40:22 01:25:38:12

אף פעם לא נגנבו לי פרות או עיזים,

01:25:44:18 01:25:41:17
ולא הזיקו לילדים שלי.

01:25:47:16 01:25:45:01
חייתי איתם ביחסי כבוד הדדיים עד
שעליתי לארץ.

01:25:51:13 01:25:48:01
אפילו כשהיו שמועות על שוד
אצל משפחות עם גברים,

01:25:53:16 01:25:52:04
אני לא נחשפתי לנזקים מסוג זה.

01:25:55:19 01:25:53:23
גם כשתכננתי את הדרך לעלייה,

01:25:58:11 01:25:56:04
דאגו שלא ישדדו את הרכוש שלי,

01:26:01:00 01:25:58:15
בנו סוכה לכל הרכוש ושמרו עליה
במשך שבוע,

01:26:03:17 01:26:01:16
ואז הם דאגו להעמיס את כל הדברים
שנשמרו וליוו אותי בדרך.

01:26:07:04 01:26:04:11
אני מאוד מעריכה אותם על כל זה.

01:26:08:23 01:26:07:15
הם היו ממש טובים אליי.

01:26:13:22 01:26:09:06
ציינת שפעם היה אחרת ולקראת
העלייה היה שינוי,

01:26:22:01 01:26:15:11
שפעם הכלים בהם הנוצרים
אכלו ושתו היו נפרדים.

01:26:25:03 01:26:22:08
גם המגע ביניכם אסור?
כן, זה היה אסור.

01:26:28:23 01:26:25:14
אם חיבקתי חברה שאני אוהבת, הייתי צריכה

לשטוף את עצמי לפני הכניסה לבית.

01:26:32:08 01:26:29:20
הייתי חייבת

01:26:34:20 01:26:32:15
אפילו אם רק הבגד שלי נגע בה.

01:26:38:09 01:26:35:08
ואם היינו הולכות לשוק,
מתעכבות ונהיה מאוחר,

01:26:40:04 01:26:39:02
אז היינו ישנות מחוץ לבית.

01:26:42:07 01:26:40:14
היינו אוכלות גרגירי חומוס, ולא אינג'רה,

01:26:46:10 01:26:42:21
בחוץ, ובבוקר היינו רוחצות את עצמנו.

01:26:50:20 01:26:47:09
ואם היינו חוזרות מוקדם מהשוק, היינו
שוטפות את עצמנו ורק אז נכנסות לבית.

01:26:54:20 01:26:51:12
פעם הייתה ממש הקפדה על הפרדה.

01:26:59:12 01:26:55:13
כשאמרתי לך שהתערינו, לא
אמרתי שזה קרה בצפון.

01:27:03:06 01:26:59:24
עזבנו את הצפון והגענו לאזור המרכז
בגלל עבודות החרסינה

01:27:06:13 01:27:03:15
וכדי לעלות ארצה, ואז
גם התחלנו להתפזר.

01:27:11:08 01:27:07:06
התערינו ביניהם גם לטובת העלייה,
כדי שלא יחשדו בנו.

01:27:16:05 01:27:11:22
אבל כשחיינו בצפון, גם לקראת העלייה,
לא התערבבו עם הנוצרים.

01:27:18:06 01:27:16:24
היינו מחביאים את הכלים שהנוצרים

עשו בהם שימוש,

01:27:20:14 01:27:18:17
או שאמרנו להם לקחת אותם איתם.

01:27:24:23 01:27:21:06
כלי השתייה שלנו נקרא טווה,
כוס מחרסינה.

01:27:26:16 01:27:25:04
הם שתו מאותו הכלי

01:27:30:06 01:27:27:17
ואמרנו להם לקחת איתם את הכלי כשסיימו.

01:27:32:12 01:27:30:14
ואם הם לא רצו לקחת,
אז החבאנו את הכוס,

01:27:34:23 01:27:32:18
ואז, כשבאו אורחים אחרים, היינו שוטפים
את הכוס ומגישים בה שתייה.

01:27:39:10 01:27:35:11
הכבוד הזה ליווה אותנו לארץ,

01:27:44:15 01:27:39:21
ההקפדה על הכללים, כי הקב"ה
דאג להעלות אותנו לארץ.

01:27:48:19 01:27:45:05
הרבה ששאפו להגיע הנה לא זכו לעשות זאת,
אבל אנחנו הצלחנו.

01:27:52:13 01:27:50:19
את הכלים או הרכוש שהיו בבעלותכם,

01:27:59:19 01:27:52:23
אם זו האדמה ואם כל רכוש אחר
שהיה לכם,

01:28:03:20 01:28:00:18
פרות למשל, איך שמרתם עליהם?

01:28:08:03 01:28:04:13
מי שהיו לו ילדים, אז הם שמרו,

01:28:12:24 01:28:08:22
ומי שלא היו לו ילדים היה
מעסיק איכר.

01:28:16:16 01:28:13:08

אני, מכיוון שהילדים שלי
היו קטנים ובעלי נפטר,

01:28:19:19 01:28:16:23

העסקתי בחורף את האחיינים
שלי או את האחיינים של בעלי.

01:28:22:05 01:28:20:06

ככה היינו עוברים את החורף,

01:28:26:05 01:28:22:20

ובקיץ הם היו עוזבים עם המשכורת שלהם,

01:28:30:18 01:28:26:14

ואז היינו מסתדרים בעצמנו, וחוזר חלילה.

01:28:34:24 01:28:31:09

היה אפשר להעסיק מישהו
אם לא היו ילדים,

01:28:37:06 01:28:35:08

ומי שהיו לו ילדים, הם עשו את העבודה.

01:28:40:22 01:28:38:08

זאת אומרת,

01:28:46:08 01:28:42:08

את אם היית אישה נשואה?

01:28:49:06 01:28:46:17

כן, אם הייתי נשואה.
-כמה ילדים ילדת?

01:28:51:24 01:28:49:16

ילדתי חמישה ילדים ואז בעלי נפטר.
-הוא נפטר אחרי הולדת חמשת הילדים?

01:28:54:02 01:28:52:05

כן.
-ומה קרה אחרי זה?

01:28:57:05 01:28:54:09

מה עשית עם הרכוש שלך?
מי השגיח על הכל?

01:28:59:14 01:28:57:15

החמים שלי, שמהם לא נפרדתי.

01:29:02:15 01:29:00:07
הייתי עם האחים של בעלי.

01:29:05:11 01:29:03:06
גם אבא שלי גר קרוב אליי,

01:29:09:12 01:29:05:18
ולרוב אחי אקלו דאג לי.

01:29:12:23 01:29:09:21
הוא תמיד היה צמוד אליי.

01:29:18:18 01:29:13:12
מאוחר יותר, נישאתי למישהו
והבאתי עמו עוד ילד,

01:29:22:07 01:29:19:08
ותוך כדי הילדים האחרים כבר הספיקו לגדול,

01:29:25:02 01:29:23:03
הילדים מבעלי המנוח.

01:29:27:16 01:29:25:13
כשהם בגרו, היו מספיק אחראים
לשמור על הרכוש שלנו.

01:29:31:20 01:29:27:24
בני נפטר מיד לאחר אירוסיו,

01:29:36:06 01:29:33:11
ואחרי זה הילדים שלי כבר
היו איכרים עצמאיים.

01:29:38:09 01:29:36:20
זכיתי גם בנכדים.

01:29:42:15 01:29:39:02
תודה לאל, חייתי בכבוד
מעבודות החרסינה.

01:29:45:21 01:29:43:05
ייצרתי קנקנים גדולים עד שעליתי
לכאן, ולא היו לי תלונות.

01:29:53:10 01:29:47:03
הייתם נתקלים בשודדים?

01:29:55:05 01:29:54:05
אף פעם לא נשדדתי.

01:29:57:05 01:29:55:17
ואחרים מהאזור שלך?

01:30:01:01 01:29:58:03
מדי פעם הייתי שומעת על גניבות,

01:30:04:04 01:30:01:16
אבל אני, ברוך ה', לא נתקלתי בזה.

01:30:06:23 01:30:04:15
אפילו כשילדיי היו הולכים עם החמור
ביערות, לא שדדו אותם.

01:30:09:09 01:30:07:18
באו לבקש את רשותי
להיעזר בחמור שלי,

01:30:16:01 01:30:09:20
והייתי מניחה ריפוד משלי על החמור
כדי שלא ייפגע בגבו לפני שלקחו אותו.

01:30:20:22 01:30:16:21
יותר מזה, הם היו מחזירים את החמור
עם שי כמחווה על ההסכמה שלי.

01:30:24:10 01:30:21:15
כשהאדם היה מתעצבן

01:30:27:11 01:30:25:13
ומגיע לחיכוכים עם עמיתיו,

01:30:33:24 01:30:28:12
היו גונבים ממנו את הרכוש, הפרות.

01:30:35:13 01:30:34:08
אני לא רבתי עם אף אחד,

01:30:37:06 01:30:36:00
נהגתי בכל אחד באותה צורה
בה בעלי נהג,

01:30:41:12 01:30:37:17
בדיוק כמוהו.

01:30:44:02 01:30:41:21
לא זלזלתי ולא רבתי עם אף אחד.

01:30:48:09 01:30:44:09
נהגו להגיד עליי "זו אשתו
של אג'רה", ונתנו לי כבוד.

01:30:50:02 01:30:48:20
וכך חייתי בכבוד עד שעליתי,

01:30:52:14 01:30:50:15
כשהנוצרים דאגו להכל וליוו אותי.

01:30:57:00 01:30:53:02
הם דאגו לילדים שלי, להעמסת
הרכוש על החמור ולליווי שלי.

01:31:01:14 01:30:57:14
ולא נתקלת או שמעת על שכנים או
קרובי משפחה

01:31:06:23 01:31:01:21
שנשדדו?

01:31:09:22 01:31:07:05
בטח שהיו.

01:31:13:03 01:31:10:12
היו לא מעט שודדים,

01:31:19:11 01:31:13:16
זה היה אפילו מקום שנודע בשודדיו

01:31:22:21 01:31:20:02
ואנשים שדדו אחד את השני,
וגם ירו אחד בשני.

01:31:28:09 01:31:23:07
בשהותי שם, אף פעם לא שמעתי
רעש בפתח ביתי,

01:31:34:21 01:31:29:04
לא שדדו אותי, לא איבדתי
אף לא עגל אחד.

01:31:38:09 01:31:35:08
אפילו את הפרות המבוגרות
שלי נשארתי.

01:31:41:01 01:31:38:20
זה מה שהשודדים היו עושים,

01:31:43:16 01:31:41:11
לקראת ערב, רועים היו חוזרים
לבית עם הפרות.

01:31:48:17 01:31:44:07
בחזרתם, הם היו שומעים רעשים
ותוהים מה זה,

01:31:52:07 01:31:49:01
ואז הם היו שומעים שנגנבו
פרות מהכפר הסמוך.

01:31:56:12 01:31:53:08
זה קרה אחרי שעברנו לבלסה.

01:31:59:20 01:31:57:06
באותו הלילה היו יריות שנמשכו
כל אותו הלילה,

01:32:04:18 01:32:00:05
ובבוקר היו הולכים אחרי העקבות
ומחזירים את הפרות.

01:32:07:11 01:32:05:03
איך לפי העקבות?
-הם היו רואים את העקבות

01:32:11:11 01:32:08:03
של הפרות ועוקבים אחריהן.

01:32:18:08 01:32:12:11
בכפר שלנו היה הרבה עפר כך שאפשר היה
לראות העקבות של האנשים החיות,

01:32:20:02 01:32:18:18
וככה הצליחו להחזיר אותן.

01:32:25:20 01:32:20:20
היו גנבים בכפר שלנו, אבל
התושבים לא ויתרו להם,

01:32:27:17 01:32:26:11
ותפסו אותם בעזרת העקבות שלהם.

01:32:29:24 01:32:28:02
מדהים, ככה עשו זאת באמת?
-כן. התחקו אחר העקבות.

01:32:33:00 01:32:30:06
בניח שמישהו נשדד,

01:32:39:07 01:32:33:16
הוא היה הולך אחרי הגנבים כדי להחזיר את
הרכוש? או שהיו כאלה מוותרים לפעמים?

01:32:42:06 01:32:39:15
לא היו מוותרים, והולכים אחרי השודדים,

01:32:47:11 01:32:42:16
ואם הם הצליחו להתרחק, אז היו שולחים
בעקבותיהם מרגלים בתשלום.

01:32:50:17 01:32:48:07
אז, הם היו מחזירים את הרכוש
בתשלום.

01:32:55:03 01:32:51:01
למרגל היו משלמים סכום מסוים.
-מה היה תפקידו של המרגל?

01:32:59:03 01:32:56:00
הוא היה גנב בעצמו,
כך הוא היה מרוויח.

01:33:03:05 01:32:59:18
הוא היה עושה הכל בשביל להרוויח,
וכך גם היו מחזירים את מה שנגנב.

01:33:07:10 01:33:04:02
ככה נהגו לעשות, אבל
היו לא מעט גנבים.

01:33:09:07 01:33:07:18
אני אומרת תודה לאל

01:33:12:07 01:33:10:12
על שבעלי היה איש טוב

01:33:16:05 01:33:12:19
ולא נגע ברכוש של אחרים.
חיינו בהבנה עם המקומיים.

01:33:20:19 01:33:17:01
מכיוון שזה היה המצב איתו, גם אחרי
שהוא נפטר, לא גרמו לי נזק.

01:33:23:16 01:33:21:07
הרכוש שלי נשמר במלואו
עד שמכרתי אותו בעצמי,

01:33:27:03 01:33:24:04
לקראת העלייה לארץ חייתי
עם הרכוש של בעלי,

01:33:29:07 01:33:27:16
ועם הכסף הזה הצטיידתי עד שעליתי.

01:33:34:04 01:33:29:20
אם בעלי היה אחד שמתחכך עם
המקומיים,

01:33:36:20 01:33:34:19
או כזה שרב עם כל אחד,

01:33:40:03 01:33:37:20
לא רק שהיו שודדים אותי, אלא
היו עלולים גם להתעלל בילדיי.

01:33:46:10 01:33:40:21
אבל מכיוון שחייתי בשלום עם השכנים
הכל היה בסדר, ברוך ה'.

01:33:53:07 01:33:46:22
אפילו כשעשיתי עבודות קדרות
הייתי אוכלת טף לבן, דגן מקומי.

01:33:56:02 01:33:54:03
לא חסר לי כלום בבית עד שעליתי לארץ.

01:33:59:15 01:33:56:14
מכרתי את הפרות שבעלי
השאיר וחיתנתי את ילדיי.

01:34:02:00 01:33:59:22
כך עשיתי עד שעליתי.
-כן.

01:34:06:18 01:34:02:13
נחזור רגע לשודדים.

01:34:13:02 01:34:07:09
מי היו אותם גנבים?

01:34:15:24 01:34:14:03
מאיפה הם באו?

01:34:19:00 01:34:16:06
אלה הנוצרים המקומיים, היהודים
לא עשו דברים כאילו.

01:34:20:14 01:34:19:07
הבנתי.
-הם שדדו אחד את לשני.

01:34:22:18 01:34:20:23
כשהם רבו ביניהם,

01:34:27:04 01:34:23:09
זה הדרדר לשוד ולנקמה.

01:34:31:03 01:34:27:16
זה קרה רק ביניהם?
-גם וגם.

01:34:33:00 01:34:31:11
ומי שהיה יכול

01:34:36:24 01:34:34:00
החזיר את הרכוש ע"י תשלום שוחד.

01:34:38:19 01:34:37:03
אם היו כבר שוחטים את הצאן
שנגנב, לא היה מה לעשות

01:34:41:23 01:34:39:11
כי כבר נאכל.

01:34:45:15 01:34:42:17
וכעבור זמן מה, הייתה אפשרות לפיוס.

01:34:49:14 01:34:46:05
משלמים?
-כן, הכל קשור לכסף.

01:34:51:18 01:34:50:04
והיו מחזירים את הרכוש שנגנב?

01:34:54:22 01:34:52:03
אחרי ששחטו ואכלו את מה שגנבו,

01:34:57:20 01:34:55:15
היו מחזירים כסף ששווה החיה
שנגנבה,

01:35:02:04 01:34:58:17
ובמידה שלא היו מוצאים את הגנבים,
אז העניין היה אבוד.

01:35:06:09 01:35:02:15
הם היו חיים עם תחושת בטן, מנחשים
את זהות הגנב.

01:35:08:23 01:35:06:20
אבל הם לא היו יודעים בוודאות?

-לא, הם לא היו יודעים.

01:35:11:02 01:35:09:13

אותו גנב ידע מה הוא עשה,

01:35:14:19 01:35:11:17

אבל ללא עדי ראייה, לא היה מה לעשות.

01:35:17:23 01:35:15:10

בתקופה שלטון המלך היילה סלאסי
היו מרגלים.

01:35:22:11 01:35:18:08

לא רק בענייני גניבות,

אבל אחריו,

01:35:25:02 01:35:22:22

ללא עדי ראייה, קשה היה למצוא
את הגנב.

01:35:28:07 01:35:25:13

היו שומרים על הפרות בקבוצות?
-כן, שמרו עליהן ביחד.

01:35:29:05 01:35:28:12

באיזה אופן עשו זאת?

01:35:34:11 01:35:29:12

לכל אחד הייתה רפת?
-כן,

01:35:38:19 01:35:34:19

בבוקר כל אחד היה חולב את הפרות
שלו, ואז כולם שיחררו אותן יחד

01:35:42:15 01:35:39:10

אל מעבר לבית.

01:35:45:08 01:35:42:23

בעיקרון, הן היו נשלחות ליער.

01:35:47:22 01:35:46:02

כל היום הם היו שומרים עליהן,
וחוזרים בערב הביתה.

01:35:49:22 01:35:48:13

בערב לא הייתה שמירה?

01:35:54:01 01:35:50:05

בלילה לא, היו סוגרים אותן

ברפת, והולכים לישון.

01:35:58:01 01:35:54:12
נניח ואחד השכנים היה שומע קולות,

01:36:04:01 01:35:58:15
רעשים שלא מביתו אלא אצל השכנים,

01:36:06:14 01:36:04:08
הוא היה נענה לזה?

01:36:12:07 01:36:07:04
כן. אם היה רעש אצלי נגיד
ופרה ברחה מהרפת,

01:36:16:21 01:36:12:24
אז מי שראה את הפרה
היה מחזיר אותה.

01:36:19:00 01:36:17:12
הוא היה קורא לבעלים ומעדכן אותו.

01:36:22:14 01:36:19:18
לא היו טלפונים כמו בארץ, אז היו
פותחים את הדלת, ניגשים

01:36:24:15 01:36:22:22
ומעדכנים על הפרה שברחה.

01:36:26:05 01:36:24:21
עשו זאת גם כדי שלא תעשה
נזק לשדות של אנשים

01:36:30:02 01:36:27:00
וכדי שלא תיפול כטרף
לזאבים שהיו באזור.

01:36:34:02 01:36:30:24
כך חיינו.
-הבנתי.

01:36:35:13 01:36:34:17
כך זה היה.

01:36:38:22 01:36:37:06
מה היה בקשר לירושלים?

01:36:47:06 01:36:40:17
מה שמעת על ישראל בילדותך ובבגרותך?

01:36:53:15 01:36:47:22
מאז שנולדתי דיברו כל הזמן על
שיום אחד שנלך לירושלים,

01:36:56:19 01:36:53:24
וכשהייתה מופיעה ציפור שחורה,

01:36:58:19 01:36:57:09
היינו קוראים לה הציפור של אסתר.

01:37:03:00 01:36:59:14
ככה קראנו לה.
-איזו ציפור זו הייתה?

01:37:07:04 01:37:03:06
ציפור בצבעים שחור וצהוב.

01:37:10:19 01:37:07:19
אז קראנו לה הציפור
של אסתר מירושלים.

01:37:14:08 01:37:11:09
נהגנו לומר שהציפור מירושלים הגיעה.
-היא הייתה צהובה

01:37:16:18 01:37:14:13
או כחולה?
-הזנב שלה היה צהוב,

01:37:20:06 01:37:16:24
כמו עלה שעומד לנבול.

01:37:22:05 01:37:20:14
כן?
-ככה היא נראתה.

01:37:24:24 01:37:23:05
כן, היא הייתה כזו.

01:37:29:12 01:37:26:03
תמיד דיברנו על הארץ.

01:37:35:12 01:37:30:05
אבא שלי היה אומר תמיד שנלך לירושלים,

01:37:41:14 01:37:37:08
אבל לבסוף רק חלקנו זכינו לעלות,
וגם זה בסדר.

01:37:44:17 01:37:41:20

מה אמרו לכם או שמעתם על ירושלים?

01:37:46:13 01:37:45:01
ירושלים,

01:37:49:01 01:37:46:22
דיברו על זה שהיא המדינה שלנו,

01:37:52:16 01:37:49:17
זה מה שאמרו תמיד.

01:37:56:14 01:37:53:15
למרות שהאדמה הייתה שחורה
וגם אנחנו שחורים,

01:38:01:06 01:37:56:22
המדינה שלנו היא ארץ
ישראל, וירושלים.

01:38:04:19 01:38:02:00
את זה שמענו כל הזמן.

01:38:11:20 01:38:05:11
ויותר מאוחר, כשהתחלנו לזוז,
זה כל מה ששמעתי.

01:38:17:03 01:38:12:19
כך היה עד שהגענו לארץ, תודה לאל.

01:38:19:19 01:38:18:07
מלאכות הבית,

01:38:22:17 01:38:20:12
זאת אומרת באתיופיה,

01:38:27:21 01:38:23:05
באיזה גיל הילדים היו מתחילים לעזור?
-לעזור במה?

01:38:32:05 01:38:28:11
עוזרים במה?
-אני מתכוונת למילוי מטלות.

01:38:36:08 01:38:32:15
באתיופיה גיל עשר זה
גיל מספיק מבוגר,

01:38:39:17 01:38:36:21
והילדים היו מקבלים מטלות כמו איסוף
גללים של פרות, וטחינת עפר.

01:38:41:11 01:38:40:04
בנות היו מביאות גללים של פרות,

01:38:44:23 01:38:41:21
ובנוסף היו מכינים לה כד קטן
כדי שתוכל להביא מים.

01:38:48:23 01:38:45:20
הנערה הייתה צריכה לדאוג
לגללים באופן עצמאי,

01:38:52:21 01:38:49:14
החיים באתיופיה לא היו קלים.
-בילדות?

01:38:57:19 01:38:53:22
בארץ, כבר בגיל שנה אפשר
לשלוח את התינוק למעון,

01:39:01:23 01:38:58:12
אבל שם עד גיל עשר
היו גדלים בבית,

01:39:05:13 01:39:02:10
ואז היו מכינים כד קטן עבור הנערה
כדי שתתחיל לדלות מים,

01:39:08:17 01:39:06:03
והיא הייתה אחראית על איסוף
גללי הפרות,

01:39:12:10 01:39:09:04
על טחינת קמח והכנת אוכל.

01:39:15:13 01:39:13:08
הייתה הרבה תעסוקה לנוער.

01:39:20:17 01:39:15:22
הבנים היו שומרים על
העגלים ועל הפרות,

01:39:22:16 01:39:21:05
ואנשים עניים

01:39:25:18 01:39:23:05
עם בן אחד היו שולחים אותו
לעבוד אצל אנשים אחרים

01:39:30:18 01:39:26:16

כשומר על הפרות והצאן,

01:39:34:07 01:39:31:06
וגם על השדות, כדי שהציפורים
לא יעשו להם נזק.

01:39:35:20 01:39:34:17
למה היו שומרים מפני הציפורים?

01:39:41:13 01:39:36:11
לאחר זריעת השדות היו שומרים
עליהם מפני ציפורים וקופים.

01:39:42:24 01:39:41:18
ואיך שמרו על השדות?

01:39:45:08 01:39:43:05
היו בונים סוג של סוכה
עם מיטה על עץ,

01:39:49:22 01:39:45:18
ומשם שומרים באמצעות מקלע,
על ידי יידוי אבנים.

01:39:51:23 01:39:50:15
בצורה זו הנערים היו שומרים,

01:39:56:24 01:39:52:10
וכך גם מביאים פרנסה להוריהם.

01:40:02:09 01:39:58:02
בארץ ההורים משקיעים המון זמן
בילד עד שהוא נגמל מהחיתול,

01:40:06:04 01:40:03:02
עובדים קשה בשביל הילד,

01:40:08:24 01:40:06:11
אבל באתיופיה, אחרי שהילדים
גדלים קצת,

01:40:12:14 01:40:10:14
הם מיד מתחילים ליישם מטלות
שאמם הייתה נותנת,

01:40:16:17 01:40:13:06
ודואגים להביא גללים ומים,

01:40:19:24 01:40:17:00
מכינים מי גבינה ושומרים על

העגלים, כל עוד הם בבית.

01:40:21:20 01:40:20:09
מי היה מלמד אותם את כל זה?

01:40:25:03 01:40:22:09
האמא.
-את הנער והנערה?

01:40:28:18 01:40:25:11
כי גם לאישה היה קשה, היו מקרים
שהיא הייתה נושאת תינוק,

01:40:31:21 01:40:29:10
אז היא הייתה אומרת לילדה לתפוס
את העגלים או להביא אותם

01:40:33:24 01:40:32:07
ומבקשת ממנה להפריד
בין הפרות לעגלים.

01:40:37:22 01:40:34:17
בזמן שהאמא הייתה טוחנת קמח, הילדה
הייתה צריכה לטחון מצרכים אחרים.

01:40:39:18 01:40:38:07
ככה נערו היו עושות.

01:40:43:22 01:40:40:08
הילדים באתיופיה היו מאוד חזקים,
והשקיעו בביצוע המטלות שלהם.

01:40:48:03 01:40:44:17
כשבארץ הם אומרים "אין לי כוח"
ולא נענים לעזור.

01:40:51:21 01:40:48:18
אפילו כשהם צריכים
לקחת אוכל לעצמם,

01:40:54:05 01:40:52:04
הם אומרים שאין להם כוח
אם את לא מגישה להם.

01:40:59:14 01:40:55:05
אבל באתיופיה הילדים היו עוברים
הרבה לפי מה שאני זוכרת.

01:41:02:03 01:41:00:14
כשאמא שלי הייתה אומרת לי

לעשות משהו

01:41:06:19 01:41:02:14
בזמן שהייתה הולכת לשתות קפה, אז הייתה לנו
שכנה בשם מולו-עלם דמוזה, אישה טובה,

01:41:09:00 01:41:07:06
הייתי קוראת לה טטה מתה,
אז הייתי ניגשת אליה,

01:41:11:14 01:41:09:09
טוחנת את הטלבה, שזה מרכיב
ברוטב, עד שאמי הייתה חוזרת.

01:41:15:07 01:41:11:20
למה היית מבקשת מהשכנה?
-כי פחדתי שזה ישרוף אותי.

01:41:17:07 01:41:15:14
הבנתי.
-הייתי קטנה.

01:41:19:22 01:41:17:21
בת כמה היית בערך?

01:41:23:13 01:41:20:20
בת 7-8, ולא נחתי,

01:41:25:15 01:41:23:24
אהבתי לבצע מטלות,

01:41:30:21 01:41:26:05
והשכנה מולו-עלם דמוזה
הייתה אישה ממש טובה

01:41:33:24 01:41:31:07
שאפילו דאגה וגידלה אותנו כמו אמא.

01:41:36:06 01:41:34:18
היא ממש אהבה אותנו,

01:41:41:12 01:41:36:18
וגם כשהיא הייתה מבקשת משהו,
היינו עוזרים לה.

01:41:45:08 01:41:41:19
היא סייעה לנו בכל דבר שנזקקנו.

01:41:47:21 01:41:45:13
במה עסקת בתוך הבית

01:41:50:24 01:41:48:05
יחד עם אמא שלך?
-בעבודות הקדרות.

01:41:53:12 01:41:51:06
שתינו עשינו את אותו הדבר.
-ומי הכינה את האוכל?

01:41:56:23 01:41:53:21
אה לגבי אוכל,
-מה ידעת להכין בילדות?

01:42:04:08 01:41:57:22
בכל פעם שאמי ילדה, אנשים
אחרים בישלו לנו,

01:42:08:23 01:42:04:20
אבל כשגדלתי קצת, אני הייתי
דואגת לזה,

01:42:12:10 01:42:09:10
וכשהתקשיתי הייתי פונה לשכנות
לעזרה.

01:42:16:21 01:42:12:23
הן היו מכינות לי אינג'רה אחת
או שתיים והייתי ממשיכה לבד,

01:42:20:13 01:42:17:18
ובצורה זו נעשיתי מומחית.

01:42:26:22 01:42:21:03
מה היה האוכל העיקרי באתיופיה?

01:42:29:06 01:42:27:07
אינג'רה היה האוכל הקבוע.

01:42:32:16 01:42:29:18
איך אכלתם את זה? ומה עוד אכלתם?

01:42:35:19 01:42:32:24
אכלנו אינג'רה וגם לחם מקומי.

01:42:38:16 01:42:36:06
חוץ מזה, אכלנו גרגירים
קלויים ומושרים.

01:42:42:08 01:42:39:04
היה עולם ומלואו מבחינת אוכל.

01:42:45:13 01:42:43:00
זה מה שאכלנו בנוסף לאינג'רה,

01:42:51:20 01:42:46:11
וגם אם היה, לא היינו מרבים לאכול בשר.

01:42:55:24 01:42:52:10
היינו תולים את הבשר על חבל
ואוכלים רק מדי פעם.

01:42:59:23 01:42:56:12
הכל היה יפה באתיופיה.

01:43:08:03 01:43:00:13
איזה מאכל אהבת להכין?
-את האינג'רה.

01:43:09:23 01:43:08:09
אינג'רה עם מה?
-לרוב, אינג'רה.

01:43:14:12 01:43:10:11
ברוך ה', בעלי היה תמיד שוחט בשר,

01:43:16:18 01:43:14:20
אז אכלנו גם בשר.

01:43:20:24 01:43:17:01
תמיד אכלנו מוצרי חלב כמו גבינות.

01:43:24:10 01:43:21:08
ברוך ה', לא נקלעתי למצוקה
כלכלית עד שעליתי.

01:43:28:03 01:43:24:21
חבל לי על בעלי שהלך לעולמו,
אבל לי לא היה חסר כלום.

01:43:31:18 01:43:29:03
ובכל פעם שהייתי אוכלת ושותה,

01:43:35:04 01:43:32:12
הייתי חושבת על שהוא
לא זוכה לכל זה,

01:43:37:19 01:43:35:14
לא זוכה לראות את הילדים גדלים.

01:43:41:22 01:43:38:10

מעבר לזה, תודה לאל,

01:43:46:03 01:43:42:10
לא הייתה מצוקה, היה מלא אוכל.

01:43:49:18 01:43:46:11
האוכל העיקרי באתיופיה זה אינג'רה,

01:43:51:12 01:43:49:24
כן, זה נכון.

01:43:56:15 01:43:52:16
מה דרוש להכנת אינג'רה?

01:44:00:19 01:43:56:22
קודם צריך לזרוע את הטף שממנו
עשוי קמח האינג'רה.

01:44:03:04 01:44:01:21
כמה זמן זה לוקח?
-היינו מנכשים אותו,

01:44:06:01 01:44:03:23
התהליך שעובר הטף הוא מהיר,

01:44:09:04 01:44:06:07
זה גדל תוך חודש.

01:44:12:06 01:44:09:21
יש גם זן שנקרא אגדד-דיגלה שהיה מוכן
לשימוש כבר תוך שלושה שבועות.

01:44:15:01 01:44:12:13
איך זה נראה?
-טף בצבע אדום.

01:44:19:06 01:44:15:10
זה היה מציל את אלה שכבר
לא נשאר להם אוכל,

01:44:21:11 01:44:19:19
הזן הזה היה מוכן מהר.

01:44:28:14 01:44:21:19
לא רק הטף, הכל היה מוכן מהר,
מכיוון שחיינו באזור מדברי.

01:44:35:02 01:44:29:08
כל אחד גידל טף או שחלק קנו?
-בטח, כולם היו מגדלים.

01:44:38:06 01:44:35:16
הם היו זורעים את הטף,
-וזה היה צומח אחרי חודש?

01:44:42:17 01:44:38:17
אחרי חודש זה כבר מוכן.
-כן?

01:44:46:11 01:44:43:00
ובנוסף לווינו אחד מהשני, ממי שהיה לו.

01:44:53:20 01:44:47:24
לא היינו נחים, בחורף ובקיץ, תמיד עבדנו,
ולא חסר לנו כלום.

01:45:00:07 01:44:55:05
חוץ מסטיגמות, מי שעסק בעבודות
קדרות לא נחשף למצוקה,

01:45:04:14 01:45:00:24
והיה יכול לרכוש את כל מה
שהוא לא גידל.

01:45:06:19 01:45:05:02
היה לו בבית שפע של דברים.

01:45:11:03 01:45:07:06
חודש אחרי זריעת הטף הוא
כבר מוכן, ומה אז?

01:45:14:18 01:45:11:17
קוצרים את זה, אוספים לערמות,

01:45:20:12 01:45:15:17
ובזמן הדיש שופכים מים על
האדמה למכינים משטח.

01:45:23:16 01:45:20:22
מה זאת אומרת "שופכים מים"?
-בצורה זו היו מכינים את המשטח,

01:45:28:08 01:45:24:03
כמו שמנקים שטח לפני שבונים
עליו בית.

01:45:29:24 01:45:28:20
ומבצעים כל מיני הכנות לפני, נכון?
-כן?

01:45:35:00 01:45:30:10
היו מנקים ומכינים את המשטח
עבור הפרדת המוץ.

01:45:37:22 01:45:35:13
שם היה מתבצע הדיש של הטף,

01:45:40:09 01:45:38:11
כך נעשה הדיש.
-באמצעות מה?

01:45:42:02 01:45:40:22
שוורים שהיו צועדים על זה.

01:45:48:01 01:45:42:15
החקלאים היו מניחים את ערמות הטף על המשטח
המוכן והשוורים היו צועדים על זה.

01:45:50:15 01:45:48:20
לאחר מכן נשאר טף מוכן לאכילה.

01:45:55:20 01:45:51:14
ואז היו אנשים שלוו ממנו, מי שעדיין
לא הספיק לגדל.

01:45:57:24 01:45:56:14
ואז היו מוציאים את הזרעים,

01:46:02:08 01:45:58:02
לא היו קולים את זה בשביל שיתייבש?
-לא, לא קולים את זה.

01:46:04:14 01:46:02:13
זה לא אמור להתייבש?
-לא,

01:46:09:11 01:46:04:24
זה כבר היה יבש לפני שקצרו וערמו אותו לערמות.

01:46:11:07 01:46:09:19
ואז עושים את הדיש והזריה.

01:46:16:04 01:46:11:18
אחרי זה נשאר רק לטחון.
-ואחרי שטוחנים?

01:46:20:23 01:46:16:13
למדי אותי מהתחלה איך מכינים
אינג'רה?

01:46:22:13 01:46:21:14
איך מכינים את הבצק?

01:46:27:08 01:46:22:22
כמה ימים אחרי הכנת הבצק
אפשר להכין מזה אינג'רה?

01:46:29:10 01:46:27:20
שלושה ימים.
-שלושה ימים?

01:46:31:18 01:46:30:01
מניחים את הבצק בצד לשלושה ימים,
כן?

01:46:34:12 01:46:32:08
תוך שלושה ימים זה מוכן,

01:46:37:12 01:46:34:21
ואז בכל פעם לוקחים קצת ומכינים
את האינג'רה.

01:46:41:01 01:46:38:11
הבנתי, אז אחרי שלושה ימים.
כן, אחרי שלושה ימים.

01:46:44:19 01:46:41:15
היינו לוקחות כמות שמספיקה, ואת שאר
הבצק משאירות לפעם הבאה.

01:46:48:22 01:46:45:02
ואז כשהאינג'רה נגמרת, מכינים עוד
מהבצק שנשאר.

01:46:52:02 01:46:49:09
מהבצק שנשאר?
כן, ממה שנשאר.

01:46:53:21 01:46:52:15
ככה מתנהלים עם כמות הבצק.
-הבנתי.

01:46:57:12 01:46:54:07
מה צריך להוסיף חוץ
ממים בהכנת הבצק?

01:47:03:10 01:46:57:20
מה צריך להוסיף בשביל שיתפח?
-לא מוסיפים הרבה דברים.

01:47:07:24 01:47:03:21
יש איזו תוספת שאפשר לפזר,
אראה לך את זה.

01:47:11:21 01:47:08:08
זה משהו שאפשר להוסיף ללחם.
-אז את זה מוסיפים גם לאינג'רה?

01:47:13:17 01:47:12:13
והאינג'רה יוצאת ממש טובה.

01:47:17:14 01:47:14:24
אחרי שהכנת הבצק,

01:47:21:03 01:47:17:21
אני מוסיפה מים נכון?
-כן, מוסיפה מים.

01:47:23:11 01:47:21:09
אמרת שזה מוכן אחרי שלושה ימים.
-כן.

01:47:26:11 01:47:23:17
ואיך אני מכינה את האינג'רה אחרי שלושת הימים?

01:47:30:22 01:47:27:03
לוקחים קצת בצק ומערבבים
עם מים חמים,

01:47:34:23 01:47:31:07
ואחרי שזה מתקרר מכינים את הבלילה, או

01:47:36:11 01:47:35:08
ששומרים ומכינים למחרת.

01:47:40:14 01:47:37:04
אבל עקרונית אפשר להכין באותו
היום, אחרי שזה מתקרר.

01:47:44:18 01:47:41:04
אבל רק אחרי שלושה ימים זה מוכן?
-כן, אחרי 3 ימים.

01:47:47:09 01:47:45:03
אי אפשר להכין אינג'רה מיד אחרי
הכנת הבצק,

01:47:51:16 01:47:47:21
אבל אחרי שלושה ימים, אפשר
לקחת קצת, ליצור בלילה ולהכין.

01:47:55:24 01:47:51:22
לכמה זמן מספיקה כמות
האינג'רה שאת מכינה?

01:48:00:01 01:47:56:11
את מכינה כמות שתספיק לשבוע?

01:48:03:16 01:48:00:12
אם הכנתי ביום שישי נגיד,

01:48:06:00 01:48:04:02
אז אפשר לאכול את זה
עד יום ראשון-שני,

01:48:08:03 01:48:06:11
ואחרי יום שני מכינים שוב.

01:48:11:06 01:48:08:09
אבל זה מדוד לזמן מסוים?

01:48:13:10 01:48:12:03
רק שלא יוציא עובש.

01:48:16:16 01:48:13:21
אם מסיימים לאכול הכל, אז בסדר,

01:48:19:19 01:48:17:02
אבל אם לא, זה עלול להתקלקל.

01:48:22:06 01:48:20:13
הבצק שעדיין בכלי לא מתקלקל,

01:48:27:11 01:48:23:05
אבל האינג'רה המוכנה, עלולה
להזיע כמו בני אדם.

01:48:30:04 01:48:28:08
אבל בסך הכל היה מחושב.

01:48:32:03 01:48:30:17
הבנתי.

01:48:37:20 01:48:36:09
איפה הייתם מכינים את האינג'רה?

01:48:40:22 01:48:38:04
במדג'ה בו מונחת צלחת חימר.

01:48:43:20 01:48:41:04

אם הייתה צלחת חשמלית מחימר

01:48:45:18 01:48:44:13
אז היינו רק מחברים את השקע,

01:48:48:11 01:48:46:09
ואם לא הייתה צלחת חימר, אז אפשר
היה לשים מחבת רגילה על האש

01:48:52:04 01:48:48:20
ולאפות את האינג'רה.
גם באתיופיה עשו כך?

01:48:53:24 01:48:52:14
באתיופיה היו מניחים את
הצלחת מחימר על האש.

01:48:56:20 01:48:54:08
באיזו אש היו משתמשים?

01:49:01:21 01:48:57:04
היו מניחים שלושה אבנים בצורה
שתאפשר להניח את הצלחת,

01:49:04:02 01:49:02:08
ואז מניחים אותה,

01:49:10:15 01:49:04:22
הצלחת עשויה מחימר?
כן, הכנו אותה בעצמנו.

01:49:14:21 01:49:11:05
ייצרנו וצלינו אותה באש בעצמנו.

01:49:18:20 01:49:15:09
שורפים אותה באש,
ואחר כך,

01:49:20:09 01:49:19:03
במה השתמשתם בשביל האש?

01:49:23:04 01:49:21:01
עצים או גללים של פרות.

01:49:28:08 01:49:23:24
באתיופיה היו מלא עצים וגללים,
אפינו אינג'רה בזריזות.

01:49:33:18 01:49:29:10
כך הכנו את האוכל, והצלחת הייתה

01:49:41:07 01:49:37:13
בגודל כזה.

01:49:44:09 01:49:42:14
היינו מוציאות את האינג'רה עם זה,

01:49:46:21 01:49:44:16
לא היינו נוגעות בצלחת החמה.

01:49:49:18 01:49:47:03
היינו מקרבות את זה לקצה של
הצלחת ומרימים את האינג'רה.

01:49:52:18 01:49:50:06
כך היינו מכינות ערמה של אינג'רות.

01:49:54:20 01:49:53:03
וכל פעם מוציאים באמצעות הכלי הזה.

01:49:58:01 01:49:55:10
זה הגודל של הכלי שמוציאים
איתו, וגם של הצלחת.

01:49:59:18 01:49:58:09
לא היינו מוציאות עם היד

01:50:04:18 01:50:00:00
אלא רק עם זה, וזה היה הולך חלק.

01:50:09:21 01:50:05:11
מי היה מכין את הכלי הזה ואת הצלחת?
-הכנו הכל בעצמנו.

01:50:11:20 01:50:10:06
בעצמכם?
-כן, בעצמנו.

01:50:16:14 01:50:12:09
זה נקרא קקדה וככה משתמשים בזה,

01:50:19:04 01:50:16:23
אבל את האינג'רה מוציאים עם הצד הזה,

01:50:20:14 01:50:19:12
הצד העמוק.

01:50:25:15 01:50:20:23
רק עם הצד הזה מחליקים ומוציאים.
-כדי שלא ישרוף, ואז

01:50:28:13 01:50:25:22
הבנתי.

-הכל היה בהישג יד.

01:50:32:14 01:50:28:20
היה לנו הכל.

-היה מקום נפרד

01:50:38:05 01:50:32:23
להכנת האינג'רה והרוטב?
-כן, היה מטבח.

01:50:41:21 01:50:38:17
ואם לא, אז היו מכינים אותם בתוך
חדר עשוי קרשים,

01:50:44:16 01:50:42:14
אבל לרוב היו מטבחים.

01:50:47:22 01:50:44:22
חוץ מבודדים שהיו בונים חדר נפרד.

01:50:52:18 01:50:48:15
את המטבח היו בונים בקפידה,
ובתוכו מבשלים חופשי.

01:50:57:08 01:50:53:01
היה שם מקומות לצלחת ולסיר

01:51:02:10 01:50:58:00
שהוכנו בצורה טובה.

01:51:07:15 01:51:02:23
באתיופיה היו נשים כישרוניות.

01:51:13:11 01:51:08:07
הכל היה עם עצים וגללים?
-כן, רק עם זה.

01:51:17:15 01:51:13:22
הן היו מביאות עצים ומבעירות אש.
-מאיפה הבאתם עצים?

01:51:19:24 01:51:18:01
מהיערות המלאים בעצים.

01:51:23:19 01:51:20:20
אם היה לך בעל טוב, אז הוא היה
דואג להביא עצים לאישה,

01:51:26:09 01:51:24:07
ואם לא, אז האישה הייתה הולכת ומביאה,

01:51:29:13 01:51:26:19
ובצורה זו היא הייתה דואגת
שתהיה לה אש.

01:51:31:09 01:51:29:19
מאיפה היו מביאים את הטף?

01:51:33:00 01:51:31:22
אנחנו היינו זורעים את זה.

01:51:35:12 01:51:33:10
כמה סוגים היו?

01:51:41:00 01:51:36:02
יש טף אדום וטף לבן.
מה ההבדל ביניהם?

01:51:45:02 01:51:41:12
היו גם סוגים שונים של טף לבן

01:51:47:09 01:51:45:13
והיה גם חום.
-הבנתי.

01:51:51:04 01:51:47:14
הטף האדום ידוע גם בשם דיגלה.

01:51:55:21 01:51:51:24
הייתה גם כוסמת אדומה שנקראת זנגדה,

01:51:59:05 01:51:56:16
וכוסמת לבנה עם מראה משלה.

01:52:03:13 01:51:59:16
ההבדל היה רק במראה?
-לא רק.

01:52:07:02 01:52:04:02
אי אפשר להכין אינג'רה מהכוסמת
האדומה ללא תערובת של טף.

01:52:10:19 01:52:07:17
אם לא מערבבים אותה
עם הטף זה לא הולך.

01:52:14:22 01:52:11:05

זו עבודה קשה להכין אינג'רה
רק מהכוסמת האדומה,

01:52:17:04 01:52:15:05
אבל מהכוסמת הלבנה ניתן היה
להכין אינג'רה, כמו עם הטף,

01:52:21:02 01:52:17:10
היו מכינים מזה אינג'רה.
כן.

01:52:23:14 01:52:21:08
מהכוסמת?
כן, מהכוסמת.

01:52:29:18 01:52:24:00
אפשר להכין אינג'רה מכוסמת
וגם מתירס,

01:52:31:14 01:52:30:06
כמו זה שיש בארץ.

01:52:34:21 01:52:32:00
גם מזה אפשר להכין
אינג'רה כמו עם הטף.

01:52:37:06 01:52:36:02
כן, אפשר להכין מזה אינג'רה.

01:52:41:15 01:52:37:13
מה ההבדל בין טף לבן לטף אדום?

01:52:43:10 01:52:42:10
הם שונים במראה.

01:52:46:13 01:52:43:15
הם שונים רק במראה?
כן, האינג'רה לא שונה.

01:52:50:17 01:52:46:19
הטעם לא שונה?
-זה אותו הטעם.

01:52:52:04 01:52:51:03
כשאופים אינג'רה מטף לבן,

01:52:57:04 01:52:53:07
האינג'רה מאוד לבנה, כמו הדף
שאת מחזיקה.

01:52:59:03 01:52:57:16
האינג'רה שמכינים מהטף
האדום היא אדומה,

01:53:01:05 01:52:59:17
אבל יש להן את אותו הטעם,

01:53:03:03 01:53:01:15
האדום אפילו קצת יותר טעים,

01:53:07:10 01:53:03:21
אבל אנחנו רגילים לטעם של שני הסוגים.

01:53:10:17 01:53:08:19
הבנתי.
-ככה זה.

01:53:22:05 01:53:19:12
באיזה כלי הייתם מכינים את
הבצק של האינג'רה?

01:53:25:08 01:53:22:23
בכד.
-ממה זה היה עשוי?

01:53:29:03 01:53:25:20
זה עשוי מחימר, ונבנה בצורה
רחבה בשביל הבצק.

01:53:33:04 01:53:29:21
זה כלי גדול עם פתח רחב.

01:53:35:08 01:53:33:14
גם כד המים בנוי כך, אבל
הפתח שלו צר יותר.

01:53:40:11 01:53:35:21
אז באותו הכד היינו שמים את הבצק.

01:53:43:24 01:53:41:09
כך הכנו את הבצק.
-ובמה הייתם מכסים אותו?

01:53:47:03 01:53:44:14
היינו מכינים את הכד עם מכסה תואם.

01:53:48:19 01:53:47:12
הייתם ממקמים את זה בחוץ?

01:53:51:01 01:53:48:24

לא, בתוך הבית.
-בתוך הבית.

01:53:54:10 01:53:51:07
זה דורש מקום קר?
-לא צריך.

01:53:57:20 01:53:54:21
זה לא מחייב?
-זה הונח במטבח.

01:54:00:21 01:53:58:08
זה היה במטבח ולא היה צריך מקום קר,
לא היה קורה לזה כלום.

01:54:11:11 01:54:05:10
אחרי שדיברנו על הכלים להכנת
האינג'רה, אם זו הצלחת

01:54:13:19 01:54:11:17
ואם הכלי שבאמצעותו שולפים
את האינג'רה,

01:54:17:12 01:54:14:04
עם מה הייתם מגישים את האוכל?
-עם מוסב.

01:54:21:11 01:54:18:12
כלי שקלענו מגבעולי קש.
יש לי את זה אפילו בארץ,

01:54:24:15 01:54:21:18
אבל זה אצל בתי. אז הגשנו
עם המוסב,

01:54:27:21 01:54:25:14
וגדולים עד קטנים, היו
יושבים סביבו ואוכלים,

01:54:30:11 01:54:28:12
לא כמו בארץ שכל אחד
אוכל על צלחת נפרדת.

01:54:33:21 01:54:31:05
מגישים האינג'רה על המוסב,
ואת הרוטב בצד.

01:54:35:10 01:54:34:05
כך היינו אוכלים.

01:54:40:21 01:54:36:19
היו לנו חיים נפלאים.
-ממה עשוי הכלי?

01:54:45:21 01:54:41:14
ממה עשוי המוסב?
-רוקמים אותו,

01:54:48:15 01:54:46:21
זו רקמה כמו זה, אבל עם דוגמאות.

01:54:52:21 01:54:48:23
כולן ידעו לרקום?
-לא כולן.

01:54:58:24 01:54:53:05
חלק היו רוקמות, אבל אני אישית לא
רקמתי, עשיתי עבודות חימר.

01:55:06:06 01:54:59:13
אבל האחיות שלי גם עשו עבודות
חימר וגם ידעו לרקום.

01:55:08:22 01:55:06:22
והעבודות רקמה שלהן
היו יוצאות מן הכלל.

01:55:13:01 01:55:09:06
אני עסקתי רק בעבודות החימר.

01:55:17:11 01:55:13:18
יכולתי גם לרקום, אבל העדפתי את
עבודת החימר

01:55:19:16 01:55:18:07
שהייתי מוצלחת בה.

01:55:21:22 01:55:20:07
הבנתי.

01:55:26:14 01:55:22:21
איזה תבלינים הכנת בבית?

01:55:29:16 01:55:26:23
באילו תבלינים השתמשת?

01:55:31:18 01:55:30:08
הכוונה היא לתבלין חריף?

01:55:37:02 01:55:32:10

תבלינים מכל הסוגים. היו
תבלינים שהכנת בעצמך?

01:55:39:15 01:55:37:12
בטח שהיו.

01:55:44:03 01:55:40:03
כשמכינים את התערובת החריפה
מוסיפים שום ובצל אדום.

01:55:49:08 01:55:44:14
יש גם כורכום אתיופי, שאתו
מתבלים גם חמאה.

01:55:52:04 01:55:49:16
זה מגיע בכמויות מאזור בזה.
כן?

01:55:54:02 01:55:52:18
מוסיפים את כל זה לצ'ילי

01:55:59:03 01:55:56:17
לאחר שמנקים, גורסים וטוחנים אותו.

01:56:02:15 01:56:00:03
היינו מכינות את זה בעצמנו כשרצינו,

01:56:05:06 01:56:02:23
לא היינו קונות, כמו בארץ.
הבנתי.

01:56:10:22 01:56:05:14
מה עוד הכנתם חוץ
מהתערובת החריפה?

01:56:15:02 01:56:11:03
הכנו כל מיני תבלינים בעצמנו

01:56:19:00 01:56:15:17
את כל התבלינים מהם מורכבת
הפפריקה החריפה,

01:56:24:11 01:56:19:11
הייתי טוחנת ומרכיבה.

01:56:28:11 01:56:24:20
לא היינו קונים את זה כמו בארץ.
מאיפה הגיע הצ'ילי?

01:56:30:00 01:56:28:19

היינו מגדלים את זה אצלנו,

01:56:31:15 01:56:30:08

או שאפשר היה להחליף בעד
עבודות החימר.

01:56:35:04 01:56:32:05

כאלה שהיו מגדלים, היו אוספים
מהשדות שלהם

01:56:40:05 01:56:35:22

ומחליפים את התבואה בכלי מתכת
עם בעלי עסקים למתכת.

01:56:45:21 01:56:40:19

אז הבאנו עם המתכת או החרסינה,
והיינו מייבשים וטוחנים את זה.

01:56:50:13 01:56:48:15

זה היה טרי? לח?

01:56:53:00 01:56:50:22

זה היה לח, למרות שהיו גם יבשים.
-הבנתי.

01:56:57:17 01:56:53:06

מה היית עושה אחרי שייבשת את זה?

01:57:01:02 01:56:58:14

הייתי טוחנת את זה.
-ומה היית מוסיפה?

01:57:06:00 01:57:01:15

הייתי מוסיפה את כל התבלינים
שציינתי, ואח"כ מייבשת

01:57:11:14 01:57:06:10

וטוחנת את הכל יחד. היו כלים
נפרדים לגריסה ולטחינה.

01:57:14:02 01:57:12:01

אז הייתי טוחנת ומאחסנת אותו,

01:57:19:00 01:57:15:00

ולא היה צריך מקרר כמו בארץ, גם אם זה
היה נשאר שנה, זה לא היה מתקלקל,

01:57:20:18 01:57:19:10

וכך לא חסרו לנו תבלינים.

01:57:27:02 01:57:21:18
לכמה זמן הייתה מספיקה לך
הכמות שהיית מכינה?

01:57:28:22 01:57:27:10
הכמות הייתה יכולה להספיק לשנה.

01:57:32:03 01:57:29:16
והכלי בו היינו מאחסנות את זה היה מחימר,
וזה לא היה מתקלקל.

01:57:36:03 01:57:32:18
מאחסנים את זה בכלי חרסינה?
כן, היו מכינים את הכלי במיוחד,

01:57:39:12 01:57:36:13
ממלאים בתוכו ואוכלים ללא חשש.

01:57:42:21 01:57:39:19
למה מכינים כמות כזו גדולה?

01:57:49:00 01:57:43:17
מכיוון שאני אישית עסקתי בחימר

01:57:51:07 01:57:49:12
ולא היה לי זמן.

01:57:55:18 01:57:52:02
לכן, הכנתי כמות גדולה פעם אחת
שתספיק לתקופה ארוכה,

01:57:59:06 01:57:56:13
ואם לא היה באפשרותי, אז הייתי
הכנתי כמות קטנה יותר.

01:58:03:01 01:58:00:02
אבל אם הייתה ברשותי כמות
גדולה של המרכיבים,

01:58:07:19 01:58:03:11
הייתי מכינה ומאחסנת ללא חשש שזה יתקלקל.
זה לא כמו פה בארץ שדרוש מקרר,

01:58:12:09 01:58:08:13
באתיופיה היינו מכינות ושומרות בצד.

01:58:15:05 01:58:12:20
ואז בכל פעם היינו לוקחות
קצת ומכינות אוכל.

01:58:18:17 01:58:15:23
לא הייתה בעיה עם זה,
זה היה נפלא.

01:58:21:16 01:58:19:07
אני מאוד מתגעגעת לזה.

01:58:24:06 01:58:22:01
מה עוד הכנתם חוץ מתערובת הפפריקה?

01:58:26:09 01:58:25:00
באתיופיה?
כן.

01:58:27:10 01:58:26:16
הכנו גם ט'לה, משקה מקומי.

01:58:29:13 01:58:28:03
היינו טוחנות את המרכיבים

01:58:32:24 01:58:30:05
וטוחנות כוסמת עבור הבצק למשקה.

01:58:37:05 01:58:33:13
תמיד היה לנו ט'לה בבית.

01:58:40:06 01:58:37:12
כשהיו מגיעים לבקר אותנו לא
היינו קונות בירות כמו בארץ,

01:58:44:23 01:58:40:20
היינו מציעות לאורחים לשתות קודם
כל קפה, מכינות את הקפה,

01:58:48:20 01:58:45:13
ואז מגישות את הכד של הט'לה.

01:58:52:21 01:58:49:09
האורחים היו שותים,
מברכים והולכים לדרכם.

01:58:55:17 01:58:53:03
האישה הייתה חייבת לדאוג
שיהיה ט'לה בבית.

01:58:59:23 01:58:56:12
כמה זמן לוקח להכין את הט'לה?

01:59:03:01 01:59:00:10
אישה עם מרץ, לפני שכד הט'לה נגמר,

01:59:04:24 01:59:03:09
כבר הייתה מכינה בצק חדש

01:59:08:12 01:59:05:16
ומחדשת את המלאי,

01:59:11:11 01:59:09:04
אבל זה לא היה מסתדר לכולן,

01:59:14:08 01:59:12:15
ומי שלא היה מסתדר לה,

01:59:20:18 01:59:15:07
הייתה הגישה אוכל, קפה ומים,
וזה היה בסדר גמור.

01:59:22:24 01:59:21:05
הם היו שותים את המים ולבסוף הולכים.
-הבנתי.

01:59:28:01 01:59:23:07
אבל לרוב, כשהיו מארחים בבית, הגשו ט'לה,
-כן.

01:59:31:04 01:59:28:14
אבל גם אם היה קנקן ט'לה שלם,

01:59:34:03 01:59:31:23
כשהיו מגיעים אורחים, הזמינו אותם
קודם להיכנס ולשתות קפה,

01:59:37:20 01:59:34:23
ותוך כדי טקס הקפה היו מגישים
את הט'לה.

01:59:43:21 01:59:38:08
היה ממש כיף לארח ככה באתיופיה,

01:59:47:23 01:59:44:14
וגם בארץ אין בעיה,

01:59:53:21 01:59:48:19
כשבאים אורחים פותחים את
המקרר ומגישים בירה,

01:59:58:06 01:59:54:08
ולמי שיש את הידע יכול להכין ט'לה.

02:00:04:06 01:59:58:16

מאיזה קמח היו מכינים ט'לה?
-מקמח של דגוסה.

02:00:11:14 02:00:04:19
זה נמכר גם בחנויות בארץ.
-זה מחיטה או שעורה?

02:00:14:06 02:00:11:23
זה משהו אחר, דגן שגדל רק באתיופיה.
-טוב.

02:00:16:15 02:00:14:17
אני אראה לך את השעורה,

02:00:18:16 02:00:16:22
גם זה אחד מהמרכיבים של הט'לה.

02:00:24:03 02:00:19:18
היו מכינים את העיסה גם עם קמח לחם.
-ביחד?

02:00:29:01 02:00:25:03
ואז היו מניחים בצד את העיסה למשך יומיים,

02:00:31:04 02:00:29:08
שלוש או ארבעה ימים,

02:00:33:12 02:00:31:18
מפזרים קמח מעל ואופים את זה.

02:00:37:05 02:00:34:01
כמו לאפה?
-כן, דקה.

02:00:39:03 02:00:37:13
בשלב הזה זה כבר טפח כמו בצק ללחם.

02:00:41:07 02:00:39:10
אופים הכל

02:00:46:06 02:00:41:20
ומחכים עד שזה יתקרר, ולאחר מכן,

02:00:51:12 02:00:46:11
בסך הכל קיימים שם שלושה מרכיבים. מה הם?
-דגוסה,

02:00:55:07 02:00:51:20
ממה זה עשוי?
-קונים את זה בחנות.

02:00:59:04 02:00:55:14
מה זה? זה חמוס? זה
ירוק או עלים מה זה?

02:01:04:07 02:00:59:11
לא זה ולא זה, אלה גרגירים אדמדמים.

02:01:07:12 02:01:04:10
ומה המרכיב השני?
-שעורה.

02:01:10:07 02:01:07:23
והשלישי?
-לשים את שניהם,

02:01:15:16 02:01:10:24
ואחר כך מפזרים עליהם קמח חיטה, של לחם.
-ואז?

02:01:17:20 02:01:15:24
ואז אופים?
-כן.

02:01:19:21 02:01:18:07
אחרי פיזור הקמח זה תופח.

02:01:24:09 02:01:20:15
כשמסיימים לאפות הכל, מניחים
את זה בצד, עד שזה מתקרר,

02:01:26:19 02:01:24:24
ולאחר מכן

02:01:29:20 02:01:27:05
לוקחים

02:01:32:21 02:01:30:14
נבטים של שעורה וטוחנים.

02:01:36:23 02:01:33:12
מוסיפים גם גשן, עלים מקומיים.

02:01:40:08 02:01:37:08
שוטפים את העלים
וצולים אותם בעשן

02:01:42:07 02:01:40:18
מחתיכות עץ שנקרא ווירה.

02:01:44:12 02:01:42:21
וכשמסיימים לעשות את זה,

02:01:48:16 02:01:44:20
מוזגים הכל לתוך קנקן
ומוסיפים מים מעל.

02:01:51:01 02:01:48:24
לא מבשלים את זה, רק מוסיפים
לחתיכות הלאפה,

02:01:55:13 02:01:51:21
ואז נותנים לזה לתסוס במשך
שלושה-ארבעה ימים,

02:02:00:14 02:01:56:06
ואחרי זה מערבבים עם כלי כלשהו,

02:02:04:13 02:02:01:01
אפשר עם מצקת.
-אחרי שלושה ימים?

02:02:07:20 02:02:04:22
כן, זה מבעבע ומתבשל.

02:02:09:17 02:02:08:12
וכשזה מוכן,

02:02:12:05 02:02:10:11
אם יש בהישג יד,
קולים שעורה,

02:02:14:15 02:02:12:14
טוחנים, לשים ומוסיפים.
-שוב פעם?

02:02:16:17 02:02:14:20
כן, מוסיפים שוב.

02:02:21:07 02:02:17:12
ואם לא, אז מוסיפים
עוד חתיכות לאפה.

02:02:26:03 02:02:21:20
מכינים על מחבת ומוסיפים.

02:02:28:15 02:02:26:15
ואז אפשר לשתות מזה הרבה ימים.

02:02:33:05 02:02:28:24

זה תוסס במשך שלושה ימים, כמה
ימים לוקח להכין אינג'רה,

02:02:35:23 02:02:33:11
התכוונתי לט'לה.

02:02:40:24 02:02:36:11
מתי זה מוכן לשתייה?
-אחרי שלושה ימים, זה כבר מוכן,

02:02:46:15 02:02:41:06
וכל פעם מוזגים קצת ושותים.
-סיפרת לי את המתכון לט'לה

02:02:50:05 02:02:47:03
ולאינג'רה. איזה רוטב את אוהבת?

02:02:52:18 02:02:50:12
איזה רוטב את אוהבת ומכינה הרבה?

02:02:55:02 02:02:53:04
לרוב באתיופיה,
-כן, באתיופיה.

02:02:57:02 02:02:55:07
לא בארץ.
-הבנתי.

02:02:59:15 02:02:57:12
אז באתיופיה, לרוב,

02:03:04:08 02:02:59:22
היינו חותכות לחצאים את האפונה
היבשה ומרתיחים במים,

02:03:09:01 02:03:05:08
ואז היינו יוצרות מזה עיסה, טוחנות
את זה עם סלע מיוחד,

02:03:10:24 02:03:09:14
ומהעיסה מכינות רוטב.

02:03:12:11 02:03:11:15
היה גם את הטלבה, שומשום אתיופי.

02:03:16:00 02:03:12:19
ואיך הפכתם את האפונה לעיסה?

02:03:19:02 02:03:16:06
באמצעות סלע מיוחד

לטחינת עיסה.

02:03:21:18 02:03:19:07

עד שזה הופך לקמח?
-אחרי ההרתחה,

02:03:25:04 02:03:22:04

היינו טוחנות את זה, וזה היה הופך לבצק חלק.
-ואז?

02:03:27:24 02:03:25:13

היינו מכינות רוטב עם הטלבה,
הפפריקה ועוד תבלינים.

02:03:32:07 02:03:28:10

ואחרי שזה רתח, היינו
מוסיפות מעל את העיסה,

02:03:36:08 02:03:32:16

מוסיפות גם מים עם כלי שנקרא
מגבריה, כלי שהכנו בעצמנו,

02:03:40:16 02:03:36:15

והרוטב כבר מוכן.

02:03:43:15 02:03:41:13

רוטב אפונה?
-כן, מאפונה.

02:03:48:01 02:03:43:22

וזה היה מאוד טעים.
-מה היו מוסיפים לרוטב?

02:03:49:13 02:03:48:08

למה?
-לתוך הרוטב.

02:03:54:08 02:03:50:04

טלבה, גרעיני חמנייה טחונים, או נוג,
עוד סוג של שומשום שחור.

02:03:58:02 02:03:54:19

היו כל מיני מרכיבים שהיו
טוחנים ומוסיפים.

02:04:03:00 02:03:58:10

אלה תבלינים?
-הם מוסיפים טעם.

02:04:08:00 02:04:03:21

אז את זה היינו מבשלות יחד עם
הפפריקה המתובלנת.

02:04:12:13 02:04:08:13
ממה התקיימת? במה עסקת?

02:04:14:05 02:04:13:01
עסקתי בעבודת חימר,

02:04:16:08 02:04:14:21
עשיתי עבודות שונות מחימר.

02:04:20:24 02:04:17:00
תודה לאל, הצלחתי להתקיים מעבודות אלו.

02:04:24:11 02:04:21:22
היו לי פרות ושוורים,

02:04:28:05 02:04:24:22
אבל כל זה לא השתווה
לעבודות החימר.

02:04:30:17 02:04:28:16
הייתי גאה בעבודות החימר שלי.
למה?

02:04:35:06 02:04:31:06
ילד מבית טוב שואל למה.
נניח שהיה לי שור

02:04:40:19 02:04:36:19
שהשימוש בו נעשה פעם
בשנה בשביל החריש.

02:04:43:15 02:04:41:09
למרות שהשור הוא סוג של
מקור להבאת האוכל,

02:04:47:13 02:04:44:20
היה ביקוש גבוה לכדים, קנקנים
ועוד כלים מצד הנוצרים,

02:04:49:03 02:04:48:00
והתמדתי ביצירתם.

02:04:53:09 02:04:49:16
עם העבודות האלו היה אפשר להשיג
אין ספור דברים ומצרכים.

02:04:56:16 02:04:54:01

החלפנו בעד צמר גפן, צ'ילי חריף,

02:05:01:18 02:04:57:09
והיינו מביאים גם צמר מוכן לאריגה.

02:05:05:00 02:05:03:01
כל דבר היה אפשר להשיג.
-הבנתי.

02:05:09:01 02:05:05:13
לא נהניתי ממלאכות אחרות
כמו מעבודת החימר.

02:05:12:03 02:05:09:08
ממש אהבת את זה?
-כן. מאוד אהבתי את זה.

02:05:16:07 02:05:12:21
הייתי עובדת כל הזמן, יום ולילה,

02:05:19:20 02:05:16:21
ואז, ההוא שסיפרתי לך עליו, דוד שלי,

02:05:24:18 02:05:20:15
שהיה שכן שלי,
-כן?

02:05:30:11 02:05:25:02
כשבעלי אמר לי שאני עובדת קשה מדי
ושהגיע הזמן שהוא יעבוד יותר,

02:05:34:03 02:05:30:22
הוא אמר "אני אמשיך בעבודות המתכת
ואת תדאגי לגידול הילדים".

02:05:38:20 02:05:35:08
ואז דוד שלי אמר לבעלי
שאני נהנית מהמלאכה

02:05:40:24 02:05:39:04
ושאל למה זה מפריע לו.

02:05:42:24 02:05:41:07
בעלי השיב לו, "היא עבדה מספיק
קשה עד עכשיו".

02:05:47:11 02:05:43:23
אשתו של דוד שלי הייתה מפונקת,

02:05:49:01 02:05:47:19

היא הייתה גם ממש בהירה.

02:05:53:18 02:05:50:03

היינו אוכלות ושותות יחד.

02:05:57:14 02:05:54:12

אשתו של דוד שלי, הייתה
לי לאמא יותר מאמי.

02:05:59:13 02:05:57:22

כשבאו אליי אורחים

02:06:03:16 02:05:59:22

היא עמדה לצדי ועזרה לי להכין
אוכל ושתייה, ולהגישם.

02:06:06:05 02:06:04:00

אהבתי אותה מאוד, ודוד שלי

02:06:11:12 02:06:06:20

היה תמיד דואג לי וילדים שלי.
בתחילת הנישואים שלי

02:06:15:04 02:06:11:24

היה לי ולבעלי שור אחד
ורצינו לקנות עוד אחד,

02:06:19:01 02:06:16:04

אז דוד שלי אמר לנו שקשה להעסיק
חקלאי ולקנות עוד שור,

02:06:23:20 02:06:19:12

ודאג לנו לכל שחסר לנו.

02:06:26:11 02:06:24:05

במתנה?
כן, במתנה.

02:06:30:08 02:06:26:24

דוד שלי היה מאוד עשיר,

02:06:32:18 02:06:30:19

את הבן שלו הראיתי לך בתמונה קודם.

02:06:37:00 02:06:33:10

כשדוד שלי היה מארח, הוא
היה מגיש מטעמים מחמאה.

02:06:41:22 02:06:37:20

אין מה לעשות, אפילו כשמדובר

במישהו שאוהבים,

02:06:46:13 02:06:42:07

אי אפשר למות יחד איתו.
-נכון.

02:06:51:04 02:06:49:13

מה אני יכולה לעשות.

02:06:55:02 02:06:51:14

אהבת לעבוד עם חימר,
-כן, מאוד אהבתי.

02:06:59:05 02:06:55:10

רק נשים עסקו בזה?
-כן.

02:07:02:02 02:06:59:20

רק נשים עסקו בעבודת החימר,

02:07:04:03 02:07:02:21

ואמא שלי הייתה מומחית בזה.

02:07:08:05 02:07:04:14

למדת את זה ממנה?
-כן, למדתי את זה מאמא שלי.

02:07:11:06 02:07:09:04

בילדותי, כשאמא שלי עבדה, אני הייתי
לוקחת ממנה בכל פעם חתיכה.

02:07:13:22 02:07:11:14

היא נהגה להגיד לי להפסיק, כי הכמות שלקחתי
הייתה יכולה להספיק ליצירת ידיות.

02:07:17:02 02:07:14:06

הייתי הולכת לצד ומכינה,
-מה היית מכינה?

02:07:22:19 02:07:17:08

צלחות קטנות וכלי למזיגת נוזלים.

02:07:28:01 02:07:23:15

למדתי מלקחת קצת לאמי.
-שיחקת עם הכלים שהכנת?

02:07:33:20 02:07:28:17

לא, היינו מוכרות את זה או מחליפות
בכותנה ובמוצרים אחרים.

02:07:37:24 02:07:34:01
היינו שורפות את הכלים באש יחד עם
העבודות של אמי ומוכרות אותם.

02:07:41:12 02:07:38:04
היה ביקוש רב לכלים מחימר באתיופיה.

02:07:44:06 02:07:42:07
מכיוון שלמדתי את העבודה,

02:07:47:08 02:07:45:08
לא הייתה לי מצוקה כלשהי בבית.

02:07:52:16 02:07:48:00
מעולם לא ביקשתי מאף אחד סיר
או מצקת, הייתי עצמאית.

02:07:59:16 02:07:52:24
רק נשים עסקו בחימר,
-כן.

02:08:03:07 02:08:00:01
ובאזור שלך הרבה עשו את זה?
-כן, בטח.

02:08:05:18 02:08:03:19
לא היו מקצועות אחרים,
רק עבודות חימר.

02:08:10:11 02:08:06:12
כל אחת הכינה את עבודות החימר
שלה, והיינו שורפות אותן ביחד,

02:08:13:05 02:08:10:18
כולן היו שורפות יחד את היצירות.

02:08:16:04 02:08:13:11
הייתן שורפות את הכלים במקום נפרד?
-היה מקום מגודר לצורך זה,

02:08:18:20 02:08:16:12
לשם היינו מביאות ערמה של עצים

02:08:25:07 02:08:19:13
וכל 3-4 נשים היו שורפות יחד את הכלים.

02:08:27:13 02:08:26:00
כך הכנו את אותם.

02:08:32:18 02:08:28:09

מאיפה הבאתן את החומר? ממה זה היה עשוי?
-מבוי.

02:08:35:24 02:08:33:02
מה מקור הבוי?
-היה באזורנו בוי בשפע.

02:08:40:07 02:08:36:07
הייתן פשוט אוספות ומביאות?
-כן, היה מקום שממנו היינו מביאות

02:08:42:16 02:08:40:14
ואז טובלות את זה במים.

02:08:44:22 02:08:42:21
זה היה סוג מסוים של בוי?
-כן.

02:08:49:23 02:08:45:09
באיזה אזור זה היה נמצא?
-כל כלי היה עשוי מבוי מסוג אחר.

02:08:52:18 02:08:50:08
היו בסביבתנו מלא יערות ועצים.

02:09:00:07 02:08:53:02
אז כל כלי היה עשוי מסוג אדמה אחר?
-כן, ממש ככה.

02:09:07:06 02:09:00:19
את הסיר, הצלחת והמצקת
היינו מכינות מאותו סוג,

02:09:10:14 02:09:07:19
והבוי שממנו היינו מכינות
את הכד והקנקן

02:09:13:20 02:09:10:22
לא היינו מכינות ממנו גם את הצלחות, אבל
היה אפשר להכין ממנו כל דבר אחר.

02:09:15:10 02:09:14:12
אבל לא צלחות.

02:09:20:16 02:09:15:16
פשוט הייתן הולכות ומביאות?
-כן, וטובלות במים.

02:09:24:11 02:09:21:02
זה היה חינם, ללא תשלום?

-זה היה בחינם.

02:09:25:18 02:09:24:21
זה היה שייך למדינה שלנו.

02:09:29:04 02:09:26:01
היה מקום מסוים אחד או שהיו הרבה
מקומות להביא מהם בוך?

02:09:32:04 02:09:29:10
איפה היית מוצאות את הבוך?
-היה בכל אזור,

02:09:34:23 02:09:32:16
בכל מקום.

02:09:40:11 02:09:35:16
היינו הולכות יחד 3-4 נשים,
מעמיסות וחוזרות.

02:09:45:02 02:09:40:20
חופרים את זה?
-כן, היה צריך לחפור.

02:09:47:14 02:09:45:09
היינו מוציאות את זה באמצעות חפירה.
-הבנתי.

02:09:50:15 02:09:47:20
כך הוצאנו את זה.
-מה עוד?

02:09:55:02 02:09:51:10
אחרי שהיית מביאה את הבוך,
מה היית עושה?

02:09:58:14 02:09:55:18
טוחנת חצץ.

02:10:01:04 02:09:59:00
היינו מביאות את החצץ למוכנות לעבודה,

02:10:06:24 02:10:02:02
היה כלי שעליו הייתי עובדת,

02:10:10:18 02:10:07:18
והייתי מתחילה בעבודה.
-איך היית עובדת?

02:10:14:03 02:10:11:16

בישיבה על כיסא.
-על הרצפה?

02:10:17:04 02:10:14:13
היה כלי שהיינו מסובבות איתו,

02:10:20:23 02:10:17:18
זה קצת יותר גדול מזה.

02:10:24:13 02:10:21:04
זה נועד רק לתחתית.
-ממה זה היה עשוי?

02:10:26:01 02:10:25:02
ממתכת?

02:10:29:10 02:10:26:06
לא, מגללים של חמור ובז.

02:10:34:03 02:10:29:21
היינו בוחשות את זה יחד,
מועכות ומייבשות,

02:10:37:03 02:10:34:12
ואחרי שהיינו מכינות את
זה, היינו עובדות על זה.

02:10:39:14 02:10:37:10
הבנתי, עובדים על זה.
-וזה יותר גדול מזה,

02:10:42:01 02:10:39:23
ולקנקן היינו מכינות אחד יותר גדול.

02:10:45:00 02:10:42:11
לסיר ועוד כלים היינו מכינות
בסיס מתאים, לפי הגודל.

02:10:47:18 02:10:45:09
אבל כל הבסיסים היו יותר גדולים מזה,

02:10:52:02 02:10:48:04
וככה עבדנו, בצורה חופשית.

02:10:56:16 02:10:53:07
את הצלחת שעליה אופים את האינג'רה

02:10:59:06 02:10:56:23
היינו מכינות אותה על הרצפה.
-על הרצפה?

02:11:02:23 02:10:59:13
כן, על הרצפה, היינו מסמנות עיגול
על הרצפה ומניחות אותה שם.

02:11:04:20 02:11:03:14
אבל את כל השאר היינו מכינות על הכלי.

02:11:07:24 02:11:05:15
הסיר, הקנקן והכדים

02:11:11:02 02:11:08:10
היו נבנים על בסיס.
-בשביל ליצור צורה?

02:11:13:16 02:11:11:07
בשביל הצורה?
-כן.

02:11:17:23 02:11:16:00
היינו מניחות את הבסיס על
הכלי עליו עבדנו,

02:11:21:15 02:11:18:06
מסובבות בצורה כזו את החימר

02:11:24:01 02:11:22:01
ומתחילות ליצור צורה.
-איך זה היה מסתובב?

02:11:26:24 02:11:24:13
הבסיס היה מסתובב ככה.
-הבנתי.

02:11:30:11 02:11:27:09
זה נועד במיוחד בשביל זה,

02:11:33:22 02:11:30:22
המכשיר היה מסתובב,
והיינו ממשיכות לעבוד.

02:11:35:10 02:11:34:14
כשסיימנו לייצר את הכלים,

02:11:38:18 02:11:35:20
וייצרנו הרבה,

02:11:41:02 02:11:39:08
ואחרי שהכל התייבש, היינו מפרידות את
הכלים מהבסיס.

02:11:42:23 02:11:41:10
ולאחר מכן מלטשות אותם באמצעות דבה.

02:11:45:23 02:11:43:17
דבה זה סוג של תכשיט
שענדנו על הצוואר.

02:11:48:08 02:11:46:05
מה זה?
-ענדנו את זה על הצוואר.

02:11:50:02 02:11:48:14
זה סוג של קמע.
-כן?

02:11:52:03 02:11:50:10
היינו מלטשות עם זה, ולאחר מכן מבשלות.

02:11:55:10 02:11:52:15
ואז את זה,
-איך הייתן מלטשות?

02:11:57:11 02:11:55:14
היינו מלטשות באמצעות הקמע וחמאה.

02:11:59:12 02:11:57:16
עם הקמע.
-מתי?

02:12:00:10 02:11:59:18
אחרי שהכלי התייבש.

02:12:02:08 02:12:00:15
אחרי שהכלי התייבש מרחתן אותו?
-כן.

02:12:04:21 02:12:02:13
היינו מורחות, מלטשות ושורפות,

02:12:07:15 02:12:05:12
וכשזה היה מוכן, היינו מוכרות אותם,

02:12:09:23 02:12:08:03
ואת מה שייצרתי לבית שלי, הייתי שמה בצד.

02:12:15:10 02:12:11:15
ככה ייצרנו את עבודות החרסינה,
טרחנו בעבודה זו.

02:12:21:18 02:12:16:22
את הבוץ הבאתן מהאדמה שבאזור,
-כן,

02:12:25:17 02:12:22:03
היינו לשות ויוצרות מזה עיסה.

02:12:26:09 02:12:25:23
כן.

02:12:27:20 02:12:26:16
טובלות ישר,
-ישר?

02:12:31:15 02:12:28:01
כן, ולשים את זה באותו הרגע.
-ישר, או-קיי.

02:12:33:20 02:12:31:22
אבל קודם לשים את זה?
-כן.

02:12:38:24 02:12:34:00
הייתי לשה את זה ברגליים פרושות.
-לשת את זה עם הרגליים?

02:12:41:13 02:12:39:07
לא, הייתי לשה בישיבה,

02:12:43:19 02:12:41:18
עד שזה היה מוכן לעבודה.

02:12:49:06 02:12:44:03
לשים עד שזה נהיה חלק?
-כן, בצורה כזו.

02:12:51:20 02:12:49:12
ואז היינו מורחות את הכלי כלפי מעלה,

02:12:54:14 02:12:52:09
מורחות זמן ממושך.
-כדי שלא יהיה לזה מה?

02:12:59:05 02:12:54:20
שלא יהיה בזה חצץ?
-כן, היינו מורחות עד להחלקה.

02:13:03:15 02:13:00:03
לכמה כלים היה מספיק כמות
בוץ שלשת פעם אחת?

02:13:06:16 02:13:04:11
זה היה מספיק למשך היום.

02:13:07:24 02:13:06:22
אילו כלים היה אפשר להכין?

02:13:11:22 02:13:08:05
לפי הביקוש, אם אלו כדים אז
הייתי מכינה שניים-שלושה,

02:13:14:12 02:13:12:10
ואם אלו קנקנים גדולים
הייתי מכינה שניים.

02:13:17:13 02:13:14:16
ביום עבודה אחד ועם הבוץ שלשת?
כן.

02:13:22:06 02:13:17:24
בבוקר הייתי מכינה בערך ארבע צלחות.

02:13:25:11 02:13:23:00
בוץ עבור כלי אחד,

02:13:28:09 02:13:25:24
ובוץ אחר לשאר.

02:13:31:00 02:13:28:16
ליצירת הצלחת היינו משתמשות
בסוג בוץ אחר.

02:13:34:12 02:13:31:09
ובשאריות של סוף היום
לא היינו עושות כלום.

02:13:37:08 02:13:35:14
העבודה הייתה רבה.

02:13:44:07 02:13:37:14
אילו כלים הכי אהבת להכין?
-אהבתי להכין הכל.

02:13:47:15 02:13:44:11
כשהייתי קמה בבוקר מיד הייתי
מכינה שלוש-ארבע צלחות,

02:13:51:09 02:13:48:05
ואחר כך עוד שניים-שלושה כדים.

02:13:57:06 02:13:52:15
ייצרתי הכל, אם זה קנקנים,
כדים או כל דבר אחר.

02:14:00:20 02:13:57:16
לא נכשלתי בשום ניסיון לייצר משהו.
-כמה היית מכינה ביום?

02:14:02:22 02:14:01:11
ארבעה כדים.

02:14:06:08 02:14:03:14
אם הכנתי בבוקר צלחות, בהמשך היום
הייתי מכינה עוד ארבעה כדים,

02:14:12:04 02:14:07:15
ואם הייתי מכינה קנקנים גדולים, בבוקר
הייתי עובדת על צלחות ושני קנקנים.

02:14:15:20 02:14:13:04
אז זה יום עבודה שלם?
-כן.

02:14:17:04 02:14:16:06
לא היה משהו נוסף לעשות,

02:14:18:12 02:14:17:23
זה היה הכל.

02:14:23:04 02:14:18:17
מי דאג לילדים? ומי היה עושה את
עבודות הבית?

02:14:27:02 02:14:23:08
את עבודות הבית הייתי עושה במקביל. כשהתרנגול
קרא בבוקר, הייתי קמה, טוחנת גרגירים

02:14:30:01 02:14:27:17
ואופה.
-על הבוקר?

02:14:32:09 02:14:30:16
וכשהייתי מסיימת את אלו

02:14:37:06 02:14:33:10
הייתי מכינה בצק ממה שטחנתי.

02:14:41:03 02:14:37:18
לא היה לי קשה לעשות את כל זה,

02:14:45:01 02:14:41:17
וכך נהגתי לעשות בכל בוקר.

02:14:47:17 02:14:45:10
השכם בבוקר הייתי אופה
אינג'רה ומכינה רוטב.

02:14:51:00 02:14:48:02
רוב הפעמים, הילדים היו אוכלים
תבשיל חלב וגבינה.

02:14:53:20 02:14:51:06
אחרי הכנת האוכל, הייתי הולכת להביא
מים ומתחילה בעיסוקי.

02:14:55:01 02:14:54:00
איך היית מכינה את זה?
-את הצלחת?

02:14:57:18 02:14:55:05
הייתי מגדירה לי עיגול,
-על הרצפה?

02:14:59:13 02:14:57:22
הייתי מכינה את הצלחת הרצפה,

02:15:02:12 02:14:59:21
מרטיבה עם מים ומסדרת.

02:15:06:07 02:15:02:20
את החימר כבר לשתי, כך
שהיה מוכן לעבודה.

02:15:08:18 02:15:06:14
הייתי מרדדת אותו על אבן רחבה

02:15:11:03 02:15:09:01
ואז מביאה וזורקת אותו על הרצפה,

02:15:13:23 02:15:11:09
על המשטחים שהכנתי.

02:15:18:10 02:15:14:11
בסיום הכנת הצלחות, הייתי חוזרת
לבית, שותה קפה ואוכלת,

02:15:20:24 02:15:18:23
ואז חוזרת לעבודה ומכינה
כדים וקנקנים.

02:15:25:14 02:15:21:10
תוך כמה זמן זה התייבש?
-מהר מאוד.

02:15:28:03 02:15:25:19
זה היה מתייבש מהר?
-ככה זה באזור המדברי בו חיינו.

02:15:34:23 02:15:28:08
איך הייתן יוצרות את הצורות?
-עם זה מייצרים את צורה.

02:15:36:13 02:15:35:03
הבנתי.
-ככה.

02:15:39:15 02:15:37:00
כשאתה עושה תנועה כזו,

02:15:41:19 02:15:40:01
מתקבלת צורה של פתח.

02:15:47:01 02:15:42:07
בצורה כזו מפרידים, וזהו.

02:15:51:18 02:15:48:18
אם היה לי את המכשיר
הייתי מראה לך עכשיו.

02:15:56:03 02:15:51:24
אחרי הכנת הצלחות, הסירים או
כל דבר אחר, מה עשית איתם?

02:15:57:14 02:15:56:23
בארץ?

02:16:01:03 02:15:57:22
באתיופיה.
-אה שם.

02:16:03:22 02:16:01:13
עוד לפני שסיימנו להכין,

02:16:06:16 02:16:05:06
כשלא הספקנו עדיין,

02:16:10:16 02:16:07:02
היו באים ומבקשים את הכלים מכל
אחת מאיתנו.

02:16:15:14 02:16:11:08
הם היו משאירים כסף או תבואה
שנייעד להם את הכלים, והולכים.

02:16:19:11 02:16:16:06
בשביל שתכינו עבורן?
-כן, הם היו מזמינים מראש.

02:16:25:18 02:16:19:22
בשביל שתכני להם סיר או משהו אחר?
-כן, אם קנקן ואם כד

02:16:28:13 02:16:26:06
או סיר.
-מה זה פקן?

02:16:31:04 02:16:28:18
כלי קיבול למים.
-הבנתי.

02:16:32:19 02:16:31:12
אז הם היו משאירים אצלכן תשלום.

02:16:38:08 02:16:33:02
אפילו עבור כלים שעדיין לא הבאתי
את הבוץ להכנתם.

02:16:41:11 02:16:38:19
הייתה לך עבודה רבה.
-בטח.

02:16:42:21 02:16:41:19
לא היה לזה סוף,

02:16:47:06 02:16:43:07
זה נמכר כמו אוכל.
-באו עד אלייך לקנות? איפה מכרת?

02:16:51:24 02:16:47:17
היו מגיעים אליי.
-הגיעו אלייך?

02:16:56:11 02:16:52:08
כשלא הייתי מספיקה לבשל, כל אחד
היה דואג להבאת עצים ולגללים,

02:17:00:04 02:16:56:22
ואז הייתי מורחת, מלטשת,
מבשלת ונותנת להם.

02:17:06:02 02:17:01:20
היה ביקוש רב לכלים הללו, לא
הייתי צריכה לצאת למכור.

02:17:09:09 02:17:06:12
לא הייתי מוכנה לישון מחוץ לבית.
-אז לא הלכת לשוק.

02:17:12:06 02:17:09:16
לא היה לי מה לעשות שם.
-לקחו הכל מהבית?

02:17:14:05 02:17:12:14
לא הייתי יוצאת אפילו לעשות קניות,

02:17:18:13 02:17:14:20
הביאו לי הכל לבית, אפילו תבלינים.

02:17:21:14 02:17:19:09
לא יצאתי למכור, וגם לא לקנות.

02:17:24:16 02:17:22:00
זה מדהים.
-הכל היה נוח.

02:17:33:03 02:17:26:18
אז הלקוחות תמיד באו אלייך
וביקשו מה שהם צריכים?

02:17:34:15 02:17:33:08
כן.
-מה ביקשו?

02:17:42:03 02:17:34:20
ביקשו קנקנים לט'לה, כדים למים וכו'.

02:17:45:10 02:17:42:21
היו הרבה בקשות. איש אחד

02:17:48:00 02:17:46:00
השאיר לי כסף עבור קנקן

02:17:52:15 02:17:48:20
וכשהתחלתי לעבוד עליו, עוד מישהו
הגיע, השאיר לי כסף עבור קנקן והלך.

02:17:54:23 02:17:53:11
וכשהתחלתי לעבוד...

02:17:59:02 02:17:56:05

טדלה אשטה, מישהי שעבדה איתי.

02:18:03:09 02:17:59:19
תוך כדי עבודה, נסדק לי הקנקן.

02:18:05:06 02:18:03:20
זה קרה כשרפתי אותו,

02:18:09:08 02:18:06:00
ואז טדלה הציעה לרסק אותו
ולבנות אותו מחדש.

02:18:12:06 02:18:09:17
אמרתי לה, "חכי, זה יארח עוד הרבה".

02:18:14:07 02:18:12:15
ואז?
-זה הצחיק אותי.

02:18:18:10 02:18:14:15
אמרתי לה, "טדלה זו סיבה לארח
אנשים והנחנו אותו בחוץ",

02:18:23:05 02:18:19:09
ואז בא אחד האנשים שהשאיר לי תשלום.

02:18:25:13 02:18:23:11
הראשון שהשאיר תשלום?
-כן. הוא חזר.

02:18:27:05 02:18:25:20
היו הרבה שביקשו קנקנים,

02:18:30:06 02:18:28:01
אבל אותם שניים שילמו מראש.

02:18:34:06 02:18:31:01
הוא קרא בשמי, ושאל אם הקנקן שלו
כבר מוכן.

02:18:37:19 02:18:34:16
אמרתי לו שהכנתי את הקנקן,
אך הוא נסדק, והראיתי לו.

02:18:44:02 02:18:38:15
הכוונה ב"נסדק" זה נשבר?
-אם הקנקן סדוק ומתאפשרת כניסת אוויר,

02:18:48:17 02:18:44:11
זה חסר תועלת, ואז אני הייתי

שוברת אותו ומכינה חדש,

02:18:52:04 02:18:49:00
ולא מתקנת אותו.

02:18:57:24 02:18:53:09
אז אותו איש אמר, "איזה קנקן
היא הכינה לי," ועמד ללכת.

02:19:01:15 02:18:58:04
השכן אמברבר פלה קרא לו
ולקח אותו אליו הביתה.

02:19:05:09 02:19:02:20
אותו שכן היה עשיר, היו עבדים
בבעלותו.

02:19:10:06 02:19:06:13
בזמן שהוא שתה קפה אצל השכן,
הגיע האיש השני,

02:19:15:18 02:19:10:20
וגם הוא קרא בשמי ובשם טדלה,
אמר שלום,

02:19:17:19 02:19:16:06
ושאל אם סיימנו להכין עבורו את הקנקן.

02:19:22:13 02:19:18:10
אמרתי לו מה שאמרתי לראשון
כי חשבתי שהוא כבר הלך,

02:19:25:03 02:19:23:00
כשבועצם הוא היה אצל השכן.

02:19:27:14 02:19:25:14
האיש השני גם הוא ראה
את הקנקן הסדוק,

02:19:30:11 02:19:28:07
ואמרתי לו שזה יועד לו.

02:19:35:02 02:19:30:19
הוא הביט בקנקן ושיבח אותי על
הקנקן המושקע.

02:19:38:15 02:19:35:11
הוא אמר שאין צורך שאכין לו חדש מיד,

02:19:40:11 02:19:38:23

ואז קם והלך.
כן?

02:19:43:01 02:19:40:19
הוא אמר בוקר טוב לאותו השכן,

02:19:46:08 02:19:43:11
שהזמין גם אותו להיכנס, וכשהוא
נכנס, הלקוח הראשון היה שם.

02:19:48:05 02:19:46:24
הם אמרו שלום אחד לשני,

02:19:54:21 02:19:48:19
ואז הלקוח השני החל לספר
על הקנקן שהכנתי לו

02:19:57:24 02:19:55:06
שנסדק.

02:20:01:08 02:19:58:12
הלקוח הראשון שאל אותו איפה הוא ראה
את הקנקן, והשני ענה לו שליד הבית,

02:20:04:04 02:20:01:21
והמשיך להרעיף תשבחות על הקנקן.

02:20:09:01 02:20:04:24
הלקוח הראשון שתק. כל
הנוצרים אהבו אותי.

02:20:13:16 02:20:09:15
לא הזקתי להם ונעניתי תמיד לבקשות שלהם.
-ואז?

02:20:16:18 02:20:14:00
כל דבר שהם ביקשו ממני
השבתי להם שאין בעיה.

02:20:23:09 02:20:18:14
אז הוא לא גרם לי לבושות, הוא
שתק ובא אליי.

02:20:29:04 02:20:24:04
שאל אותי מתי זה יהיה מוכן, ואמרתי
לו לחזור בראשון או שני.

02:20:32:09 02:20:29:15
אמרתי לו שהכנתי כבר קנקן ושזה
יטייבש עד אז.

02:20:37:11 02:20:33:08
הוא אמר ברמיזה "מילים מבטיחות",

02:20:43:10 02:20:38:08
כך הוא נהג לצחוק עליי.

02:20:46:20 02:20:43:23
אף פעם לא רבתי עם הנוצרים,

02:20:50:12 02:20:48:08
והייתי מאוד מקצועית בעבודה מולם.

02:20:53:16 02:20:51:01
כשהיה לי עומס, הודעתי מראש שאין
באפשרותי לקחת את העבודה,

02:20:55:18 02:20:54:04
והיו מבקשים ממני להאריך את היום.

02:20:58:13 02:20:56:11
הם היו מבקשים ממני שאאריך את
היום כדי שאספיק להכין להם,

02:21:02:02 02:20:59:04
אבל לא היו לוחצים עליי לעשות את זה.

02:21:06:04 02:21:02:21
ידעתי לחיות איתם ולהסתדר איתם,

02:21:07:20 02:21:06:15
זו הייתה השיטה.

02:21:11:20 02:21:08:08
הם היו טובים אליי ואהבו אותי.

02:21:16:06 02:21:12:14
ככה פרנסתי את עצמי

02:21:19:09 02:21:16:17
מבלי למכור את הפרות שלי
עד לעלייה.

02:21:25:10 02:21:20:01
חיתנתי את כל ילדיי, את אזמרה,
גנט, ווגיה ואת קבה.

02:21:27:17 02:21:25:19
נתתי לכל אחד נדוניה

02:21:29:22 02:21:28:04
שהם מכרו כשעלו לארץ,

02:21:33:18 02:21:31:07
ואני הסתדרתי מעבודות החימר.

02:21:37:04 02:21:34:14
אם לא הייתי עוסקת בחימר, הייתי
צריכה למכור את הבקר למחייתי,

02:21:40:24 02:21:37:13
ולא הייתה נשארת לי צידה לדרך,
לעלייה.

02:21:42:14 02:21:41:05
גיס

02:21:45:23 02:21:43:08
שהיום חי בנתיבות,

02:21:49:15 02:21:46:07
זגיה יסמה, דאג למכור את הפרות שלי
יחד עם שלו.

02:21:53:22 02:21:50:00
הוא דאג להכל, העמיס כל מה שצריך
לאוטובוס ויצא איתי לדרך,

02:21:56:01 02:21:54:12
גיס, בעלה של אחותי.

02:22:00:18 02:21:56:17
תמיד הייתי עובדת. היה נוצרי אחד

02:22:03:06 02:22:01:15
שראה אותי תמיד עובדת

02:22:06:17 02:22:04:13
ואמר לי... שמו היה אבא אלמו.

02:22:08:22 02:22:07:02
הוא קרא לי, "גב' באיוש". עניתי "כן".

02:22:13:14 02:22:09:05
הוא אמר, "עבודה היא גאוה שמעניקה
חופש מלא.

02:22:16:06 02:22:14:12
מי שיש לו ילדים יאכל גם תולעים".

02:22:19:11 02:22:16:16
הייתי מוטרדת כי לא הבנתי למה
הוא התכוון,

02:22:21:18 02:22:19:21
ואז ילדיי גדלו.

02:22:28:09 02:22:22:11
הם שמרו על העגלים של השכנים,
יחד עם העגלים שלי,

02:22:33:20 02:22:29:03
הם שמרו עליהם יחד.

02:22:36:08 02:22:34:10
הייתי מקבלת תשלום על השמירה
של העגלים בימי שלישי

02:22:40:09 02:22:37:00
ועל השמירה על הפרות קיבלתי
בימי שישי,

02:22:42:18 02:22:40:21
והיו מביאים לי גם את חלקי
מהכנסות מהתבואה.

02:22:45:17 02:22:43:06
ככה הייתי מכובדת, בעזרת
הידיים האלה.

02:22:48:24 02:22:46:17
הודות לידיים אלו חייתי
בכבוד עד שעליתי.

02:22:54:14 02:22:49:13
לאיזה כלי היה הכי הרבה ביקוש?

02:22:59:00 02:22:55:20
קנקן או צלחת.
-קנקן?

02:23:00:19 02:22:59:05
קנקן שעמו היו מכינים ט'לה?
-כן, גם.

02:23:04:06 02:23:01:00
או קנקן למים?
-היה קשה להביא מים בלי זה.

02:23:07:16 02:23:04:11

מה עוד ביקשו ממך?
-ביקשו ממני הכל.

02:23:14:07 02:23:07:20
אבל למה היה הביקוש העיקרי?
-עשיתי הכל.

02:23:17:15 02:23:14:13
לא היה ביקוש מיוחד לכלי מסוים?
-לצלחת לאינג'רה.

02:23:19:24 02:23:17:19
צלחת להכנת אינג'רה?
-כן.

02:23:22:08 02:23:20:15
מכיוון שזה היה אזור של
אנשים אמידים.

02:23:26:18 02:23:22:14
למשל, שלושה ימים אחרי רכישה,
אחת החיות שברה את הצלחת,

02:23:29:17 02:23:27:07
גם העגל היה יכול
לשבור את הצלחת.

02:23:32:03 02:23:29:23
והיו מגיעים אליי בחזרה לרכוש.

02:23:35:01 02:23:32:19
ושוב פעם, זה היה חוזר על עצמו.

02:23:40:04 02:23:35:24
היה לזה הרבה ביקוש, כל אישה הייתה
לוקחת לפחות שניים.

02:23:44:17 02:23:40:24
זה מקום בו גרו אנשים אמידים.
-למקרה שאחד נשבר?

02:23:46:11 02:23:44:23
כן, בטח.

02:23:55:14 02:23:46:23
המקרה שסיפרת לי קודם
עם שני הלקוחות

02:23:57:11 02:23:55:22
והקנקנים.

-כן, עם הקנקנים.

02:24:03:24 02:23:57:21

אמרת שזה נסדק מהאוויר.

-כן, נוצרו בזה סדקים.

02:24:11:09 02:24:04:18

באיזה שלב זה קרה?

-לפני הבישול של הכלי.

02:24:15:20 02:24:11:16

אחרי שבניתי אותו, לפני שזה התייבש.

-כשזה עוד רטוב.

02:24:23:04 02:24:16:18

כנראה זה נחשף לאוויר, ונוצרו

בזה סדקים אחד על השני.

02:24:28:00 02:24:23:20

אז, אמרתי לטדלה שלא נשבור

את הקנקן, אלא נשמור אותו,

02:24:32:07 02:24:28:09

והיא צחקה על הלקוח שהיו

אמורים לאסוף אותו למחרת.

02:24:34:21 02:24:32:15

צחקנו והנחנו את הכלי.

02:24:38:12 02:24:35:07

היו לך הרבה מקרים בהם

הכלים נסדקו?

02:24:41:19 02:24:38:22

כן, זה היה קורה. עבודה דורשת

הרבה מאמץ,

02:24:44:17 02:24:42:02

וצריך להיזהר עם זה, אם זה בהקפדה

על כיסוי את כל הפתחים

02:24:46:09 02:24:45:01

ואם בכיסוי הכלי עם בד.

02:24:49:13 02:24:46:15

זה היה חייב להיות במקום סגור?

-כן, זה לא עמיד בפני האוויר,

02:24:52:19 02:24:49:22

לא היינו מוצאות את זה החוצה עד שזה התייבש.

-הבנתי.

02:24:55:19 02:24:53:02
בתוך בית זה גם היה מכוסה בבד,

02:24:59:08 02:24:56:07
ואם היה חור בקיר אז גם אותו
היינו מכסות או סוגרות.

02:25:03:13 02:24:59:18
עבדת הרבה בשביל לפרנס את המשפחה?
כן, עבדתי ודאגתי להכל.

02:25:06:21 02:25:03:24
הכנת כלים גם לביתך?
-בטח שהכנתי.

02:25:10:11 02:25:07:02
קנקנים, כדים וצלחות, הכנתי כל מה
שהייתי צריכה.

02:25:13:07 02:25:10:14
עשית אותם יותר מושקעים?
-את הכל הכנתי בצורה טובה.

02:25:16:13 02:25:13:24
מה שהכנת לעצמך היה יותר יפה
או שונה?

02:25:19:04 02:25:16:20
הכל היה אותו הדבר.
-הבנתי.

02:25:23:01 02:25:19:21
אם זה היה שונה, אז ישר היו חוטפים לי אותו.
-קונים את זה ממך?

02:25:26:20 02:25:23:08
אפילו כשעמדתי להשתמש בכלי, היו
מבקשים ממני להכין לעצמי אחר.

02:25:28:09 02:25:27:09
מה אכפת להם.

02:25:32:18 02:25:29:02
וככה היינו חיים. היום
אני נזכרת בזה הרבה.

02:25:35:13 02:25:33:07
אני זוכרת את הלקוחות

שהיו נדיבים.

02:25:42:01 02:25:36:03
הכנת רק כלים לשימוש יומיומי

02:25:44:24 02:25:42:09
או שהכנת גם גם קישוטים לבית?

02:25:50:15 02:25:45:08
רק משהו שהיו מניחים על
הגג, בקצה של הקרשים,

02:25:53:02 02:25:50:21
לא היה עוד קישוטים באתיופיה.

02:25:55:20 02:25:53:12
היה לנו כלי מיוחד שעליו
היינו מגישים את הקוטג'.

02:25:59:07 02:25:55:24
איך הכלי הזה נראה?
-כמו

02:26:03:00 02:25:59:13
הקערות שאוכלים איתן בארץ.
-כן,

02:26:06:22 02:26:03:07
וטווה, כוס לשתייה.
-גם זה מחימר?

02:26:09:21 02:26:07:07
כן, כמו הכוסות בארץ.
-הבנתי.

02:26:12:18 02:26:10:13
היינו מכינים אותן עם ידיות לתלייה,

02:26:16:06 02:26:13:03
מלטשים אותן עם הקמח, מבשלים
עד להשחרה ואז תולים אותן.

02:26:19:14 02:26:16:14
היו שותים בזה חלב או קוטג',

02:26:21:16 02:26:19:21
ואם היה צורך, היו שותים בזה גם ט'לה.

02:26:25:12 02:26:22:01
אין בזה משהו מגעיל.

02:26:30:23 02:26:26:03
הכנו גם כל מיני סוגים של סירים,

02:26:33:07 02:26:31:10
קטנים וגדולים.

02:26:35:24 02:26:33:22
היה גם כד לבישול קטניות

02:26:38:12 02:26:36:14
וכלי להרתחת מי הגבינה.

02:26:41:08 02:26:38:18
כל כלי יועד למשהו?
-כן, כולם היו שונים זה מזה.

02:26:46:18 02:26:41:21
באתיופיה לא היה צורך בצליית
קישוטים על הקירות,

02:26:51:01 02:26:47:13
אלא רק בדברים שימושיים,
-רק שימושיים.

02:26:54:13 02:26:51:11
הייתן מכינות את הסיר באופן שונה
מכלי הקיבול לחלב?

02:26:57:11 02:26:54:23
היית מכינה שמנת בבית?

02:27:00:15 02:26:58:03
בטח, יועד לזה כד משלו.

02:27:03:19 02:27:01:00
היה כלי שנקרא גורנה, כלי
שעשוי מפרי מקומי ענק.

02:27:07:13 02:27:04:02
אין את זה בארץ.
-זה עשוי ממה?

02:27:10:21 02:27:07:19
ממשהו שדומה לדלעת ענקית,
וזה גדל ככה לבד.

02:27:12:08 02:27:11:04
מרוקנים את כל הפנים שלו?
-כן.

02:27:15:01 02:27:12:14
היינו מנקות את הפנים ורוקמות פתח.

02:27:17:04 02:27:15:06
היינו מנענעות את השמנת באמצעותו.
-זה היה גדול עד כדי כך?

02:27:19:01 02:27:17:09
זה היה בגודל של כד.
-ואז?

02:27:20:22 02:27:19:10
זה לרוב היה מצוי באזור נהרות.

02:27:25:17 02:27:21:02
היית חולבת פרה,
-היינו חולבות לכלי שנקרא גבריה.

02:27:30:13 02:27:26:00
היית חולבת ישר לתוך הגבריה?
-כן, הייתי יושבת וחולבת ישר לתוך הכלי,

02:27:33:00 02:27:30:21
ואז היינו מכניסות את זה
לתוך הכלי הגדול.

02:27:36:22 02:27:33:05
לתוך הקל?
-כן, לקל הגדול.

02:27:40:16 02:27:37:02
אז הייתן מכניסות את החלב לתוך הקל?
-כן, ומכסות עם המכסה.

02:27:45:07 02:27:41:01
הייתה רקמה סביב הפתח והמכסה.
-בשביל למנוע כניסת אוויר?

02:27:49:23 02:27:46:00
לא רק זה, היו עוד דברים כמו
מלא זבובים.

02:27:52:18 02:27:50:03
אז בשביל שלא ייכנס
כלום, אטמנו את זה

02:27:58:12 02:27:53:03
ואחרי שזה היה מחמיץ, תוך שלושה ימים,
היינו מנענעות אותו בימים שלישי ושישי.

02:28:00:10 02:27:58:22
היינו עושות את זה אחרי שלושה ימים.

02:28:04:04 02:28:00:20
רק אחרי שלושה ימים?
כן.

02:28:09:04 02:28:04:09
הבנתי. ואז מה?
-היינו מרתיחות את זה,

02:28:11:13 02:28:09:11
שופכות את זה לתוך כד להרתחת
מי גבינה,

02:28:15:01 02:28:11:22
ואז שוטפות את הקל
ומאחסנות בתוכו חלב

02:28:17:08 02:28:16:02
שוב פעם.
-הבנתי.

02:28:20:12 02:28:17:12
היינו חוזרות על זה, זה היה כלי האחסון.

02:28:25:24 02:28:20:24
איך הייתן מייצרות חמאה או גבינה?

02:28:28:11 02:28:26:11
את האגוואט, סוג של גבינה צפתית,

02:28:30:11 02:28:28:19
היינו מנענעות ומכינות ממנו גבינה
אחרי שהחלב החמיץ.

02:28:32:20 02:28:30:22
ואז הייתה יוצאת מזה חמאה,
שאותה היינו מוציאות.

02:28:37:16 02:28:33:13
מנענעים את האגוואט ואז?
כן. רק

02:28:43:17 02:28:38:03
בסוף היינו מפרידות את החמאה,

02:28:46:15 02:28:44:01
שוטפות את זה במים ומניחות בצד.

02:28:50:01 02:28:47:05

את הנוזל שנשאר היינו
מנתיחות בכד מיוחד.

02:28:52:24 02:28:50:09

לנוזל שנשאר בסוף קראו ווגמט.
כן?

02:28:55:18 02:28:53:09

ואת זה היינו שמות בתוך הכד, על האש.

02:28:58:11 02:28:56:02

זה היה מגיע לרתיחה עד להיווצרות
גבינה מבושלת.

02:29:02:05 02:28:58:20

היו נוצרות מזה חתיכות גבינה?
כן, זה היה הופך לגבינה.

02:29:06:23 02:29:02:12

ואז היינו שוטפות את הכלי
ושוב מאחסנות בו חלב.

02:29:09:18 02:29:07:08

אם אחסנתי בשלישי,
בשישי זה היה כבר מוכן.

02:29:13:13 02:29:10:09

היינו מוסיפים לזה גם תבלינים
כמו כורכום מקומי, הל

02:29:17:03 02:29:13:24

וחרדל טחון, מזקקים את החמאה,

02:29:19:21 02:29:18:00

ואז מאחסנים אותה.

02:29:22:09 02:29:20:19

ואת הגבינה היינו מסננות,

02:29:27:12 02:29:22:23

מנתיחים חמאה עם מלח, ואז
את הגבינה המסוננת,

02:29:29:22 02:29:27:18

מוסיפים לתוך החמאה והמלח שרתחו.
כן.

02:29:34:00 02:29:31:09

אוכלים את זה כמו רוטב.
-אוכלים אותו.

02:29:36:06 02:29:34:06
כן, וזה ממש טוב.
-איזה יופי.

02:29:38:14 02:29:36:13
ככה היינו מכינות את האוכל,

02:29:41:03 02:29:39:04
וכל זה מאוד חסר לנו.

02:29:45:14 02:29:41:10
למה את מאוד מתגעגעת מהחיים
שהיו באתיופיה?

02:29:50:09 02:29:47:24
אני מתגעגעת ליחסים
שהיו עם השכנים.

02:29:53:16 02:29:51:12
אני מאוד מתגעגעת אליהם,

02:29:55:20 02:29:54:07
בני אדם גורמים לגעגועים.

02:30:03:11 02:29:57:14
אני מתגעגעת לאוכל והשתייה
שהיינו סועדים יחד,

02:30:06:24 02:30:04:23
ואין מה לעשות עם זה.

02:30:12:20 02:30:08:07
בבוקר ובערב נהגנו לשתות קפה יחד,

02:30:18:01 02:30:13:20
וכל זה נותר מאחור, היום אין את זה.

02:30:21:02 02:30:18:23
אני מתגעגעת אפילו לשעות הערב

02:30:24:24 02:30:21:17
בהן היינו יושבים בפתח הבית בזמן
העבודה עם הצמר גפן.

02:30:30:13 02:30:25:21
גיסי מנגסט ווסה שסיפרתי לך עליו,

02:30:35:16 02:30:32:06
עשה פעם משהו,

02:30:38:08 02:30:37:04
מעניין אם זה פה?

02:30:41:22 02:30:39:02
הוא מאוד אהב לגדל תרנגולות,
והיו לו הרבה.

02:30:45:16 02:30:42:05
ואז, שתינו קפה אצל החמים שלי,

02:30:50:21 02:30:46:16
ותוך כדי הקפה, הלכתי להביא
צמר גפן מהבית שלי.

02:30:55:09 02:30:51:21
הייתה תבואה על המטחנה
וכיסיתי אותה בעור,

02:30:57:17 02:30:56:02
והתרנגולות התחילו לאכול את זה.

02:31:01:11 02:30:59:00
סילקתי אותן משם.

02:31:05:16 02:31:02:12
היה שם במקרה מקל,

02:31:11:04 02:31:06:04
וכשזרקתי אותו עליה, פגעתי בצוואר של אחת
התרנגולות והיא התחילה לפרפר.

02:31:13:23 02:31:11:22
כשזה קרה,

02:31:18:22 02:31:14:19
תפסתי אותה מיד כדי שהנוצות
שלה לא ינשרו.

02:31:20:21 02:31:19:12
עם מה הכית אותה?

02:31:24:12 02:31:21:12
עם המקל שעמו הייתי
מובילה את העגלים.

02:31:27:12 02:31:25:05
הלואי והייתי שמה לב,

וכשהיא מתה,

02:31:29:04 02:31:27:19
היו לנו כוורות בחצר האחורית,

02:31:31:11 02:31:30:12
של דבורים שמייצרות דבש,

02:31:35:00 02:31:32:09
ואז רצתי לשם

02:31:38:20 02:31:35:14
כדי שהתרנגולת לא תיאכל

02:31:40:19 02:31:39:12
על ידי

02:31:46:17 02:31:43:20
על ידי חיה שנקראת צ'יסקה.

02:31:51:02 02:31:46:24
בשביל שהוא לא יאכל אותה כיסינו
אותה באדמה,

02:31:54:10 02:31:51:21
קברתי את התרנגולת.

02:31:56:07 02:31:55:04
ואז מה שעשיתי,

02:32:02:04 02:31:58:24
גיסי חיפש בלילה את התרנגולת,
הוא זה שהיה דואג לה,

02:32:05:17 02:32:02:18
והוא לא הצליח למצוא אותה,

02:32:07:20 02:32:06:10
הוא לא מצא לאן נעלמה התרנגולת,

02:32:10:13 02:32:08:15
וכשהוא לא מצא,

02:32:14:03 02:32:11:02
הוא נכנס לכל מקום באזור, וחיפש.

02:32:17:17 02:32:15:01
הוא לא מצא אחרי כל
החיפושים, ואני שתקתי.

02:32:20:21 02:32:18:14
החלטתי שלא לומר כלום, שתקתי.

02:32:24:24 02:32:21:10
אחר כך... הנה זה הוא.
-הבנתי.

02:32:28:13 02:32:25:07
הוא אחרון הגיסים שלי,
רק הוא בחיים

02:32:33:07 02:32:28:22
מתוך חמישה או שישה גיסים. ואז,

02:32:41:01 02:32:34:19
בתום החיפושים שלא צלחו, סיפרתי
את זה לבעלי.

02:32:45:16 02:32:41:24
סיפרתי לו שפחדתי ושעדיף
שייקח תרנגולת חלופית.

02:32:47:18 02:32:46:07
גיליתי לו שאני הרגתי
את התרנגולת של אחי.

02:32:51:12 02:32:48:14
הוא שאל "למה לא סיפרת לו?"
והסברתי שפחדתי.

02:32:53:03 02:32:52:08
בעלי שתק,

02:32:56:07 02:32:53:21
וכששתינו קפה אצל אמא שלו,

02:33:01:16 02:32:56:21
הוא החל לרמוז שיושבים בינינו רוצחים
ופושעים. הוא רוצה לספר.

02:33:05:16 02:33:02:10
בכל פעם שהוא אמר את זה,
אני יצאתי משם,

02:33:08:08 02:33:06:08
ואז, באחד הימים,

02:33:12:20 02:33:08:16
אמרתי לו שאחיו אומר את זה
כי אני הרגתי אותה.

02:33:14:00 02:33:13:01
סיפרת לו?
כן.

02:33:17:19 02:33:14:15
הוא אמר שחבל שלא סיפרתי לו עד
עכשיו, והשבתי לו שפחדתי.

04:06:31:23 02:33:18:12
והוא הצטער על כל הזמן שהשקיע
בחיפוש התרגולות.